

SLOVENSKI NAROD

Naša vsak dan popoldne, izvenredni nedelje in praznike. — Inzerati: do 30 pešt á 2 D, do 100 vrst 20 50 p, večji inzerati pešt vrsta 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklicji beseda 2 D. — Popust po dogovoru. — Inzeratni davci posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 360 D.

Upraviteljsko: Knafljeva ulica št. 5, pritličje. — **Telefon št. 304.**
Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje. — **Telefon št. 34.**

Poštnina plačana v gotovini.

Borba za obstanek

Z rastočim konsolidiranjem našega gospodarstva se poostrejuje tudi borba za obstanek, se poostrejuje z drugimi besedami naše splošne življenjske razmere.

Zastoj naše industrije, njeno skrajno poslabšano stanje dokazuje, da ta industrija težko napreduje in da komaj obvlada zunanjo konkurenco. Tudi naša trgovina, velika in podrobna, se bori s težkočami ter se radi pretiranega davčnega vijaka komaj drži na površini.

Zastoj posrednih gospodarskih vej pa vpliva tudi na splošno stanje našega prebivalstva, zlasti na inteligenco, ki že ne more več priti do kruha s tisto lahkoto, kakor v prejšnjih konjunkturalnih dobah, ki so pospeševale industrijo in trgovino ter ustvarjale vedno nova podjetja in s tem možnosti zaposlenja tisočih in tisočih novih inteligentov in gospodarsko-pisarniških uradnikov.

Danes se mora naša inteligenca vse drugače pripravljati na svoje položice, ako hoče vzdržati medsebojno konkurenco, ki že na veliko vpliva na ktero uradnika pri vseh naših podjetjih. O kakih konkurenci med inteligenco se prejšnja leta sploh ni moglo še govoriti, zlasti če pomislimo na žalosten položaj, v katerem se nahaja naša inteligenca brezposelnost. Marsikdo je takrat fantaziral o kolonijalnih službah in se pripravljaval na odhod v tuj svet. Zdi se, da se vračamo k tem predvojnimi razmeram in da je inteligenca nadpovprečno v naši državi dosegla tako stopnjo, da bo moralo ministrstvo z direktnimi ukrepi zagotoviti val preštevanih silencev in slušateljev po naših srednjih in visokih šolah. Mislimo pa, da naj omejitve razume v ekstenzivnem smislu, to je tako, da bo pač specifičnega šolstva ter ga poglobila, odnosno razbremenila s številnimi strokovnimi šolami po vsi državi. V praktičnih pogledih leži bodočnost naše mladine in našega naroda sploh!

Borba za obstanek je torej že danes prav huda in postaja v vsakim dnevu težja. Za marsikatero, skoro ničvedno mesto je treba dandanes prav velikega znanja, delavnosti in pa visokih priporočil, če ga hočemo zasesti.

V enak položaj zahaja tudi naše delavstvo! Prejšnji teden smo na to čimeno opozorili tudi naš politični svet ter zlasti na delavstvo naslovili nekaj, po našem mnenju prepotrebni opomb in nasvetov.

S krizo industrije in trgovine, s prehodom na racionalno, protipekulativno gospodarstvo naših pridobitnih podjetij se je naravno pojavila kriza našega delavstva. Kar velja za inteligenco, velja v isti meri za naše delavstvo! Naši prvotni gospodarski koncepti so bili preširokogrudni, preveliki in sedaj se kaže, da naše gospodarstvo le ni ustvarjeno za tak razmah, kakor smo si ga obetali in kakor smo ga pričakovali prva leta po svetovni vojni. Razmah prihaja počasnno, previdno, postopno!

Našemu delavstvu se na ta način vsiljuje poostreno borba za obstanek in politika bi morala biti tisti forum, ki naj zaščiti to borbo za obstanek in jo podkrepši s pravnimi, političnimi cilji.

Taki cilji pa so strokovna priprava, inteligenčna in tehnična izpopolnitev našega delavstva in njegovega znanja. Slovensko delavstvo je pridno, pametno, štedljivo in napredno. Če bi hotelo, bi potem primernih strokovnih izpopolnjevalnih tečajev prav kmalu zavzelo vodno vlogo v jugoslovanski industriji in trgovini ter se povsod uveljavilo kot pionir velikega tehničnega napredka. — Slovenija lahko postane pokrajina strokovnega šolstva, tehničnega strokovnega šolstva, ki pa bi ga moralo posecati v prvi vrsti naše delavstvo. Potem bi se samo od sebe usposobile za vso našo industrijo po vsi državi ter postalo neobhodno potrebno.

Če je in bo bistvo slovenske politike tako v gospodarstvu, kakor v kulturni ekspanziji, tedaj se mora smernica ekspanzije še veliko več uveljaviti na delavskem polju. Slovenija bo morala prej ali slej izvažati tudi svoje delovne sile. Te delovne sile pa morajo biti kva-

Narodni blok ostane kompakten.

Popolno zatišje v Beogradu. — Pozicija ne računa več na koalicio radikalov z Radićevo stranko.

— Beograd, 14. aprila. (Izv.) Katoliški velikonočni prazniki so v Beogradu potekali brez najmanjšega političnega dogodka. Povsod je zavladalo zatišje. Ni pričakovati nikakih izrednih političnih sprememb do konca pravoslavnih velikonočnih praznikov. Ministrski predsednik g. Nikola Pašić se je včeraj pomenkoval in posvetoval s svojimi prijatelji in zaupniki, toda ni urejena nikak odločitev.

Najznačilnejši dogodek v tej stacionirani politični situaciji je, da opozicija sedaj ne forsira več s takim navdušenjem ideje o koalicio radikalov z Radićevo stranko. Glavni organ Davido-

včeve stanke «Pravda», ki je zelo navdušeno pozdravljala tako koalicio, mora danes konstatirati, da ni nikakih dobrih šans za ustvaritev take koalicije. — V situacijskem uvodniku povdarja «Pravda», da Pašić ne želi sedaj spreminiti razmerja napram samostojnim demokratom, čeprav je izražala gotovo skupina radikalov željo, da vstopijo radićevci v vlado.

V zadnjem trenutku je ministrski predsednik g. Pašić baje opustil namen potovati v Dalmacijo. In res je: Dan svojega odhoda vedno odlaža, mogoče je sicer da končno le odpoje, toda za dan odhoda ne ve nihče.

Kralj in kraljica v Bosni.

Kraljev prihod v Sarajevo. — Narod pozdravlja kralja.

— Beograd, 14. aprila. (Izv.) Nj. Vel. kralj Aleksander je v nedeljo ob 7. zjutraj zapustil Topolo in se v spremstvu prvga adjutanta armijskega generala Hadžića, maršala dvora Jankovića, maršala Dimitrijevića odpravil z dvornim avtomobilom v smeri proti Sarajevu. Vozil se je na prosti Topola - Milanovac - Čačak - Užice in Vardiste in od tu dalje proti Sarajevu, kamor je prispel ob 19.30.

— Sarajevo, 14. aprila. (Izv.) Nj. Vel. kralj Aleksander se je nastanil v vili «Hercegovac» zdravilišča Hliđa. Kralja so snoči pri prihodu pozdravili general Tadić, veliki župan Nikolić in zastopniki sarajevske občine, kakor tudi drugi dostojanstveniki. Včeraj ob 11. dopoldne je kralj v avtomobilu napravil izlet v sarajevsko okolico ter je posetil občanem tudi nekatero

zgodovinske zanimivosti mesta Sarajeva. Povsod je narod navdušeno pozdravljaval kralja in mu prirejal ovacije. Včeraj popoldne je prispel v Sarajevo iz Beograda vojni minister general Dušan Tripanović ter se je pridružil kraljevskemu spremstvu.

— Beograd, 14. aprila. (Izv.) Iz Bukareste se je kraljica Marija direktno čez Vinkovce odpravila v Sarajevo, ne da bi se ustavila v Beogradu, kakor je bilo to prvotno določeno. Kraljica je snoči prispela v Hliđa.

— Beograd, 14. aprila. (Izv.) Na svojem potu iz Topole v Sarajevo se je kralj ustavil v Čačku, ter je tam posetil generala Stepa Stepanovića. Kralj se je z njim razgovarjal nad dve uri, na kar je nadaljeval pot proti Sarajevu.

Strašen izbruh vulkanov v Mehiki.

Mesto Sombreta popolnoma uničeno. — 10.000 ljudi poginilo.

— Newyork, 13. aprila. Iz Mehike prihajajo podrobna poročila o izbruhu vulkanov, ki se nahajajo v okolici mesta Sombreta. Mesto šteje 10.000 prebivalcev. Vulkanski izbruh je mesto popolnoma uničil. Vulkani so iz žrela metali kamenje in po hribu proti mestu se je valil mogočen tok lave. Ob izbruhu katastrofe je nastala v mestu velika panika. Hiše so postale mahoma žrtev silovitega požarja. V nekaj urah je postalo mesto popolnoma razvalina. Niti ena hiša ni ostala nepoškodovana. Sto in sto ljudi je lava zagrebala, drugi so našli smrt v silovitem požaru. Bili so strašni prizori, ko so ljudje letali po

ulicah, kakor žive baklje. Nekateri so morali prestopiti silovite muke, predno jih je objela smrt. Deroča in goreča lava je mnogo ljudi pod seboj pokopala. Natančno število človeških žrtev ni znano. Toliko je gotovo, da se je od 10.000 prebivalcev rešilo le nekaj sto in še ti so težko ranjeni. Ko je delovanje vulkanov nekoliko ponehalo, se je pričela rešilna akcija iz bližnjih mest tako iz Duranga in Zacatecaca. Mesto je bilo ustanovljeno l. 1570. in leži 2500 metrov nad morjem ob vznožju srebra bogate gore Cerosa. Mesto je popolnoma uničeno.

Briandu poverjena sestava francoske vlade

— Pariz, 12. aprila. Predsednik Doumergue je s soboto povabil predsednika poslanskega zbora Poincaréja in predsednika senata des Salvea na avdicijo, da čuje njih mnenje o rešitvi vladne krize. V soboto je parisko časopis razširil vest, da je na vidiku vlada republikanske koncentracije. To vlado naj bi sestavljale stranke nacionalnega bloka z desno skupino levičarskega karmela. Socialisti so sklenili, da pod nobenim pogojem ne podpirajo vlade republikanske koncentracije. Levičarske stranke se tudi še niso javile za tako vlado.

Predsednik republike Doumergue je naprej naprosil Poincaréja, da naj sestavi vlado. Ker je ta mandat odklonil, je pozval Doumergue k sebi Aristra Brianda.

— Pariz, 13. aprila. Predsednik francoske republike je poveril sestavo vlade Aristidu Briandu. Briand je izjavil predsedniku, da mandata ne more takoj sprejeti, dokler se ne posvetoje s člani svoje stranke in s strankami, na katere bi se naj nasla-

nila njegova vlada v zbornici in v senatu. Briand do danes zvečer še ni dal predsedniku definitivnega odgovora. Socialisti so izjavili Briandu, da imajo definitivno odgovore glede sodelovanja v vladi šele po posvetovalnih strankinjskih kongresih, ki se sestajajo jutri v torek 14. t. m.

Briand kot sed vladno namerava nadzorovati sedanje, ob Herriota zadržano znanje politiko, osebno kar se tiče problema javnih varnosti. Vprašanje Vatikana smatra Briand za podrejeno vprašanje. Briand pa odklanja zahtevno finančnega ministra de Monzieja, da naj bi vlada v drugi polovici tega meseca rešila finančni zakon in nato takoj odstavi.

— Pariz, 12. aprila. (Havas) Gospod Doumergue je poveril g. Briandu mandat za sestavo nove vlade.

— Pariz, 13. aprila. (Havas) Briand je snoči poročal g. Doumergu o rezultatih dosedanjih posvetovalnih s strankami. Socialisti radikalna skupina še vedno sklenla pregovoriti Poincaréja, da prevzame sestavo vlade. Socialistični radikalni naglašajo, da bi bil kabinet, kateremu bi načeloval Poincaré, zelo koristen in stabilen. V takem kabinetu ima prevzeti Herriot vodstvo znanjega ministrstva. Velika zbornica bi po mnemu radikalnih socialistov bila simpatično sprejeta.

— Pariz, 13. aprila. Briand sklenja pridobiti za sebe socialiste, ki niso bili zastopani v Herriotovem kabinetu zato tudi niso imeli niti odgovornosti za vodstvo državnih poslov, čeprav so bili socialisti stalno v parlamentu.

Politična situacija.

Seja ministrskega sveta. — Vprašanje rekonstrukcije vlade. — Odhod ministrskega predsednika v Dalmacijo.

— Beograd, 14. aprila. (Izv. Ob 12.) V ministrskem predsedstvu je bilo danes dopoldne zelo živahno. Sicer vlada povsod prazniško razpoloženje, toda vlada je kljub temu pridno na delu. Večina ministrov je še v Beogradu. Danes je bila seja min. sveta, ki je pričela ob 10. dopoldne in traja še sedaj opoldne. Po informacijah vašega dopisnika je ta seja posvečena izključno le tekočim poslom notranje politike. Radi te seje ministrskega sveta je opustil notranji minister Boža Makšimović svoj odhod v Kragujevac, kamor se je nameraval danes zjutraj odpraviti na pravoslavne velikonočne praznike. Seja ministrskega sveta bo gotovo trajala do 12. popoldne.

Zvečer najbrže potuje ministrski predsednik v Dalmacijo preko Sarajeva, v Cavtat. Tam v Sarajevu naj bi g. Nikola Pašić poročal kralju o situaciji in tekočih zadevah. Nekateri politični krogi pričakujejo, da Pašić že pri tej priliki izvrši rekonstrukcijo vlade.

— Zagreb, 14. aprila. (Izv.) Današnje «Novosti» javljajo iz Beograda, da je snoči ob 19. ministrski predsednik poslal svoj avtomobil na postajo, kjer so ga natovoreli na vlak. Na postajo so bili diržirani tudi orožniki in detektivi. Vse je bilo pripravljeno na odhod, ki pa je končno iz neznanih razlogov izostal. Računajo, da g. Pašić od potuje danes.

Kongres uradniškega udruženja v Ljubljani.

— Beograd, 14. aprila. (Izv.) V prostoru Esmokptne banke je bila snoči plenarna seja glavnega odbora Udruženja uradniških organizacij, ki je razpravljala v podrobnostih o kongresu udruženja, ki je sklican v Ljubljano za pravoslavne velikonočne praznike. Glavni glavnega odbora in člani udruženja iz Srbije odpušajo v Ljubljano takoj, da prispejo tja v petek 17. t. m. Določena je še ena seja glavnega odbora, na kateri se predelajo poročila funkcionarjev, ki se imajo podati na kongresu. Zelo živahno razpravljajo uradniški krogi finančno politiko ministra dr. Stojadinovića. Finančno vprašanje zavzame eno glavnih točk ljubljanskega kongresa.

— Beograd, 14. aprila. (Izv.) Zveza uradniških organizacij v Sloveniji je sporočila udruženju v Beograd, da so vse priprave za kongres končane. Delegati iz vseh krajev države prispejo v Ljubljano v četrtek 16. t. m. odhodno petek 17. Iz Beograda prispejo na kongres 20 delegatov, ki odpušajo dne 17. t. m. ob 20.5 v Ljubljano, kamor prispejo drugi dan ob 11. dopoldne. Glavno zborovanje je določeno za nedeljo 19. t. m. V dvorani Kazine odprti ob 9. dopoldne predsednik udruženja Mihajlo Jovanović kongres. Dnevni red kongresa je ta: 1. poročilo upravnega in nadzorstvenega odbora. 2. poročilo o izplačilu dolžne razlike na uradniških prejemkih za čas od 1. oktobra 1923. do 1. maja 1924. 3. poročilo o stanovanjskem vprašanju. 4. poročilo o sprejemu uradniškega zakona in o uredbi razvstev. 5. vprašanje povziranja članarine. 6. izvolitev novega upravnega odbora in 7. predlogi. Zvečer je v restavraciji Zvezda ob 20. banket na čast delegatom. V ponedeljek 20. t. m. dopoldne zborovanje posamičnih sekcij in zvez. Ob 15. skupno zborovanje z društvom intelektualnih delavcev, ki so organizirani v mednarodni organizaciji intelektualcev. V torek 21. dopoldne skupen izlet v dveh partijah na Bled, ena skozi Vintgar in druga čez Lesce.

Predsedniške volitve v Nemčiji. Hindenburgova poslanica nemškemu narodu.

— Berlin, 13. aprila. (Izv.) Za velično nočne praznike je naslovil Hindenburg kot kandidat državnega bloka na nemški narod poslanico, v kateri kratko razvija svoj politični in državni program. Med drugim pravi:

Domojubi Nemci vseh krajev in rodov so mi ponudili mesto predsednika države. Sledim temu klicu iz globokega notranjega pripravljenosti in iz ljubezni do domovine. Pred vsem sem vedno izvrševal svoje dolžnosti, do domovine in to storim tudi v bodočnosti. Kot predsednik republike si bom tega svest, toda nikdar ne morem odložiti svojega notranjega pripravljanja.

Marsal Hindenburg nadalje naglašajo, da je potrebno notranje delo miru, da je potrebno sodelovanje vseh domojubno čutečih Nemcev, da se domovina dvigne. Domovina potrebuje notranjega miru, da se očisti vseh onih elementov, ki iz države politike kujejo kapital in se bogate. Brez očistitve ni mogoče redno prosperiranje države. Manjše dalje naglašajo: Ne gre glavno za državno obliko, marveč za duh te državne oblike.

Dr. Jarres, prejšnji kandidat državnega bloka, je naslovil na nemški narod manifest, v katerem povzija vse volitve, ki so oddani na njega glas, da glasujejo dne 26. aprila za maršala Hindenburga.

POTRES.

— Beograd, 14. aprila. (Izv.) Včeraj ob 6.10 je bil sabeloten močan potresni sunk

prilčno v daljavi dalmatinske obale pri Sibeniku. Prejšnji dan ob 20.20 so ravno tako beležili potresni sunk v razdalji 465 km.

POGAJANJA Z GRŠKO.

— Beograd, 14. aprila. (Izv.) Dne 22. t. m. se prično v Beogradu zaključna oficijna pogajanja za sklenitev jugoslovanske grške prijateljske in zavezniške pogodbe. Delegat Grške Kaklamanos prispe iz Lou dona.

ITALIJANSKI KONZUL V SIBENIKU.

— Beograd, 14. aprila. (Izv.) Za italijanskega konzula v Sibeniku je imenovan g. Barbarich, sin italijanskega generala Barbaricha, ki je sodeloval pri pogajanjih med Italijo in Jugoslavijo.

Borzna poročila.

Ljubljanska borza.

LESNI TRG

Deske III. vrste, 20 in 25 mm, fco meja: denar 550; cerovi kerli od 2 m dolžine od 25 cm prem. naprej, fco nakladna postaja, 10 vagonov: denar 18, blago 18, vključek 18; smrekovi in jelovi blodi od 25 cm prem. naprej, 4 m dolžine, fco nakladna postaja, denar 250; bukovo oglie 1a, vllamo, fco meja: denar 118.

ziti trgi

Pšenica Hard Winter 2, par Ljublj.: blago 480, pšenica Rosafé par Ljublj.: blago 475, otrobi pšen. drobni, juta vreča par Ljublj.: blago 225, koruza promptna par Ljublj.: blago 217.50, koruza promptna mašana par Ljublj.: blago 197.50, krompir rdečkast fco štaj. post: blago 140.—, krompir bel fco štaj. post: blago 135, krompir rumen fco štaj. post: blago 110, fižol maldon fco Ljublj.: denar 310, bučno pečenje rešetane rinfusa fco hrvatska post.: blago 560.

EFEKTI

3½% drž. renta za vojno škodo: danar 159, blago 161; 7% inv. pos. iz l. 1921: danar 61, blago 63; Celjska posojilnica d. d. danar 210, blago 212, Ljubljanska kreditna banka: denar 217, Merkantila banka: denar 110, blago 110, zaključek 110; Prva hrvatska štedionica: denar 830, blago 835; Slavenska banka Kreditni zavod: denar 194, blago 200; Nihag: denar 51; Strojne tovarne in Ivarne: blago 134; Trboveljska prom. mogočepna družba: denar 400, blago 410; Združene papirnice: denar 100, blago 100; Stavbena: denar 265, blago 280.

Zagrebska borza.

Dne 14. aprila. Sprejeto ob 13.

Devize: Curih 11.93—12.03, Prag 182.45—185.45, Pariz 317.50—322.50, Newyork 61.40—62.40, London 295.55—298.55, Milan 252.70—255.70, Berlin 14.673—14.825, Dunaj 0.0963—0.0983.

EFEKTI:

7% hrvest. posoj. 1921 62.50—63, 2½% drž. rente za ratnu štetu 159—161, Ljubljanska kreditna 217, Centralna banka 15—16, Hrv. eskomptna banka 105—106, Hipotekarna banka 59—60, Jugobanka 98—100, Prva štedionica 825—830, Slavenska banka 79, Eksploatacija 38—40, Drava d. o. Osijek 181—195, Sečerana, Osijek 640—650, Isia d. o. 60—62, Nihag 45—50, Gutman 430—440, Slavski 125, Slavonija 54—55, Trboveljski 390—410, Union, paromila 410.

Inozemske borze.

— Curih, 14. aprila. Današnja borza Beograd 8.86, Pariz 26.60, London 24.76, Newyork 61.40, Newyork 61.70, Prag 15.35, Dunaj 0.0072.

— Trst, 14. aprila. Borza: Beograd 8.86—39.40, Pariz 116.55—116.65, Newyork 24.35—24.40, Curih 470—473, Prag 73—73.59, Dunaj 0.0843—0.0847.

Dr. Lenz:

Slovinci in narodno edinstvo.

Dr. Gosar je izjavil v narodni skupščini, da bosta on in njegova stranka tudi se nadalje vstrajala na tezi, da so Slovenci, Hrvati in Srbi trije različni narodi. Profesor Sušnik je k temu dodal z medicinskim, da bodo slovenski učitelji v bodoče v tem duhu poučevali v šolah (2?).

Profesor Sušnik mora zavrniti, da slovenski učitelji v duhu narodnega separatizma, v duhu teorije o treh narodih niso poučevali po slovenskih šolah ne preje, ne poučijo niti sedaj, pa ne bodo v tem duhu poučevali niti v bodoče! Pod Avstrijo seveda niso mogli slovenski učitelji po šolah odkrito propagirati ideje narodnega edinstva, niso pa takisto propagirali ideje narodnega separatizma, marveč so vzgojevali deca v narodnem duhu, v kolikor je bilo to mogoče v takratnih razmerah. In priznati je treba, da je bilo slovensko učitelstvo tudi v onih časih prožeto duha narodnega edinstva. Ko je došla svoboda, se je odkrito pričelo z vzgojo mladine in naroda v tem duhu in tudi slovenska knjižnična stranka je po razpadu Avstrije odkrito razobsejala zavest narodnega edinstva. V nasprotnem duhu ni mogoče poučevati po slovenskih šolah in ako bi tudi profesor Sušnik postal prosvetni minister v naši kraljevini, bi ne mogel okreniti tega pravca v razvoju na nasprotno stran. Učitelstvo namreč priznava v svoji ogromni večini idejo narodnega edinstva, zato bi moral minister v tem slučaju zamenjati takorekčeno celokupno učitelstvo.

Kakor so pokazale zadnje volitve, stoja ogromna večina slovenske inteligence in sicer male in srednje inteligence na stališču narodnega edinstva. SLS, ki je odkrito razvila zavest separatizma, je dobila 109.000 glasov, radikalna in samostojna demokratska stranka, ki sta še v borbo za idejo narodnega edinstva, pa sta dobili okrog 25.000 glasov. Torej prihaja na stiri odkriti separatisti po en odločen pristav narodnega edinstva! Zgodovinski razvoj gre torej pri Slovencih v smeri narodnega edinstva in tega ne more preprečiti niti Sušnik, niti kdo drugi.

Sedaj pa prehajam na Gosarjevo izjavo.

Gosarjeva izjava je v nasprotju ne samo z dejanskim stanjem, nego tudi z miselnim in čustvenim slovenskega dela našega naroda v njegovi prošlosti in v njegovi sedanjosti. Ta izjava se protivi slovenski filologiji, etnografski in zgodovinski, protivi se sploh vsem pozitivnim dejstvom, s katerimi je mogoče operirati v taki stvari. Dr. Gosar in tovariši morajo uiniti vse ogromno delo Vatroslava Jagića, ki gotovo ni bil srbski sovinitelj in ki je v vseh filoloških sredstvih dokazal, da so vsi južni Slovani en narod in da ni mogoče potegniti nobenih meja med posameznimi narodi. To tezo je že zdavnaj sprejel ves naučni svet s filološkega in z etnografskega stališča, kakor se sploh s stališča vseh pozitivnih naukov ne more več osporavati to vprašanje. Po naukih načelih se tudi razvija življenje in tako nam praktično preostaja samo naloga, da vzgojimo ljudstvo v tej resnici, ki jo je usotvorila in dokazala znanost.

Zavest narodnega edinstva je obsejala pri Slovencih že zdavno. Do te zavesti je prišel vsak človek, ki je v tem vprašanju samo malo odprl oči, iz te zavesti se je rodila slovenska književnost, kultura in narodni preporod. Naj bi dr. Gosar ali kdo izmed njegovih tovarišev vzel v roke in citiral uvode iz knjig prvih slovenskih piscev iz reformatičke dobe. Gotovo vsak izmed teh pisateljev je napisal svojemu delu dolg uvod, v katerem izpoveduje svoje mišljenje o narodnem edinstvu vseh južnih Slovanov in ta ideologija je zanj izhodna točka, da prične pisati v slovenskem jeziku... Težko je napisati bolj tople apologete narodnega edinstva, kakor so jo napisali Dalman, Bohorič, Krel, Trubar in drugi. Kasneje se res ta zavest popolnoma izgubila in slovenska literatura se lokalizirala, vsak avtor piše v svojem narečju za svojo okolico in izgubila celo zavest slovenske celokupnosti.

Ako dr. Gosar ne priznava argumentacije reformatičkih avtorjev, ne more niti priznati argumentacije Gutschmanna in mora stati na stališču, da je vsako slovensko narečje jezik zase. Ko se je po veliki francoski revoluciji začela nova doba slovenskega narodnega preporoda, so vsi naši preporoditelji zastopali prepričanje, da so vsi južni Slovani en narod. Tako Blaž Kumerdej, Jurij Japelj, predvsem pa prvi slovenski pesnik frančiškan Valentin Vodnik, ki je tej ideji dal veličasten izraz v svoji himni »Ilirija oživljena«. Dr. Gosar in tovariši morajo najprej razuriti spomenik Valentinu Vodniku, ki stoji pred Katoško knjižarno v Ljubljani, zakaj dokler stoji ta spomenik bo spominjal na »Ilirijo oživljeno!« Tak je bil tudi Urban Jarnik na Koroskem, za njim Matija Majar in v Ljubljani eden prvih ilircev kanonik Luka Jeran, kasneje eden izmed ustanoviteljev »Slovenca«. Gosar in tovariši naj izbrišejo iz naše prošlosti vsa ta imena, pa bo nastala v naši literarni zgodovini popolna praznina...

Na Hrvatskem žive takozvani kajkavci, ki so po narečju isto kakor Slovenci onkraj Sotle. Istra je v jezikovnem pogledu mešana, ima stare hrvatske dialekte, srbske vplive iz časov srbske emigracije in narečja, ki so slovenska. Prebivalstvo v Beli Krajini je etnografsko bližje Hrvatom onkraj Kolpe, nego Slovincem na Gorenjskem. Toda med Slovenci in Hrvati ni bilo nikdar nacionalne borbe. Kajkavci so se pohvalili, tudi Istra se je po večini pohvalila, Belokranjci pa se smatrajo za Slovence. Tudi to je dokaz, da narod ni nikdar smatral Slovence in Hrvate kot dva različna naroda.

Izjava dr. Gosarja je torej v nasprotju z vso našo prošlostjo in je tudi v nasprotju s čustvi našega naroda. Ona je v nasprotju s svečanimi izjavami njegove stranke, da ima ob raznih prilikah, predvsem pa ob razpadu Avstrije, to je nov in zagrešen nauk, ki ima svoj izvor v politični tendenci in ne v dejstvih. Takšna izjava ne more imeti stalne vrednosti, ker je vse, kar izira iz politične strasti, minljivo in mora propasti, a ideja ostane, ker je večna. »Samouprava«.

Politične vesti.

— **Politično vstajenje.** Pod tem pa v Gorupovo ulico 3/III, z navedbo naslovom prinaša splitski »Jadrane« velikonočni uvodnik, v katerem prav temeljito obdeluje Stjepana Radića. Njegovo najnovejšo fazo imenuje kapitulacijo na celi črti! S trpkimi besedami očita nato Radiću vse zrtve, ki jih je doprinesel hrvatski narod za njegovo dosedanje protisrbsko, abstinenčno in negativistično politiko. Po tem pravi »Jadrane«: »Ves hrvatski narod, vse uničene eksistence zahtevajo danes od Stjepana Radića in njegovih pomagačev obračun. Pavle Radić je v parlamentu izjavil, da priznavajo Viškovski ustav, ker ne morejo leteti po zraku. Hrvatski narod naj jih vpraša, zakaj so doslej letali po zraku, zakaj so zaman trošili narodne energije, če so vedeli, da bodo morali priti do tega zaključka? Ko hrvatski narod

spozna to prevaro, nastopi tudi zanj politično vstajenje!«

— **Opreznosti je treba!** Nedeljsko »Vreme« je priobčilo zanimiv članek, ki mu je dalo naslov »Niti lahkovernost, niti polno nezaupanje«. Članek razpravlja o stališču javnosti napram preorientaciji Radićeve stranke, ki jo vseljuje znani izjavi dr. Superine in Pavla Radića. En del javnosti smatra to preorientacijo kot popolno kapitulacijo, drugi del kot nužno posledico uvidevosti voditeljev HSS, tretji del pa kot naveden maneuver, da se rešijo v kaz. preiskavi nahajajoči se voditelji. Uvažjejo vsa tri stališča, prihaja list do tega, da je zaključek: »Bilo bi zelo neoportuno in nepolitično, da bi radićevski preokret a priori smatrali kot neiskreno gesto, kot naveden maneuver. Toda bilo bi še manj oportuno, ako bi ga sprejeli brez kakršnekolik rezerve in s popolno

lahkovernostjo. Pamet je tudi to pot v sredini. Smatrati ga je treba kot neiskren, ali z vsa potrebno opreznostjo, kakor da imamo opravka z navadnim trikom. Na ugotovitev pravega stanja ne bo treba dolgo čakati, zakaj ako gre za igro, se bo morala brzo završiti. Ako bo razvidno, da je po sredi neiskrena igra, bi to predstavljalo za ra-

dičevci popolno izigravanje in popolno odgovornost pred narodom in zgodovino. To takrat pa: caveant consules!« To svarilo s pozivom na skrajno opreznost je zelo umestno. Bila bi katastrofa za državo, ako bi vlada Narodnega bloka, odnosno radikalni šli tako neoprežno na limance Radiću, kakor je to storil lani Ljuba Davidović!

Sport.

ZNAMENITA TEKMA V VESLANJU. Univerzi v Oxfordu in Cambridgu prirediti vsako leto v marcu na Themsi veslarske tekme. Letos je bila že 77. tekma. Zmagalo je moštvo Cambridge.

Kolesarske dirke S. K. „Primorje“

Sportni klub Primorje je za praznike otvoril kolesarsko sezono z dvodnevni dirkami, ki so vse lepo uspeli. V nastopnem podajamo rezultate obeh dirk.

Prvi dan: novinci: 5 krogov — 2 km: Stepančič, Kol. klub »Sava« 4:49.4, 2. Kosmina (Prim.) 4:52.6. Juniorji: 5 krogov — 2 km prvi Flerin (Disk) Domžale 3:41.8, 2. Fröhlich (Prim.) 3:43.

Glavna dirka: 25 krogov — 10 km: 1. Sović (Motokoturski klub, Zagreb) 19:45.4, 2. Glavič (Prim.) 19:45.9.

Damska dirka: 1. Batelj Angelica (Sava) 5:53.2, 2. Slamič Dragica 5:57.2. Dirka v pari: 50 krogov — 20 km: 1. par Sović-Markulin (Zagreb) 42:26.4, 2. par Glavič-Kosmatin (Prim.) 42:27.2, 3. par Slamič-Flerin.

Handicap: 10 krogov — 4 km: 1. Sović 7:32.2, 2. Glavič 7:34.2, tretji Zanoškar (Ilir.) 7:34.3.

Tolažilna dirka: 5 krogov — 2 km: Hafner (Prim.) 4:09.6, 2. Medved 4:11.4, 3. Jontes (Ilirija).

Drugi dan: Otvoritvena dirka 5 krogov — 2 km: 1. Prah (Ilir.) 3:32.4, 2. Frkavec (Perun) Maribor 3:34.4.

Dirka v pari: 25 krogov — 10 km, 1. par Sović-Markulin 18:29.5, 2. par Glavič-Kosmatin (Prim.) 18:36.8.

Dirka, združena s peštekoma 5 krogov — 2 km, 1. Slamič (Sava) 4:59, 2. Skrajnar (Ilir.) 5:02.

Dirka ciljev: 25 krogov — 10 km, vsakih pet krogov cilj. Prvi Glavič (Prim.). Vseh petkrat prvi v 18:42.2, 2. Markulin, vseh petkrat drugi v 18:50. Dirka pomnožnih motorjev do 100 cilj. prostornine, 15 krogov, 1. Gartner (Motoklub Sava), na »Evans« v 10:32.7, 2. Dolenc (Sava) 10:40.5.

Zasledovalna dirka. Tukaj se startali 2 skupini: prva Glavič-Moran (Prim.), Slamič (Sava) in Prah (Ilir.), druga skupina Markulin (Zagreb), Solar-Zanoškar in Skrajnar (vsi Ilir.). Zmagala je prva skupina in sicer je Glavič v 13 kragu viš drugo v 9:46.

Dirka pom. motorjev do 150 c³, prostornine 25 krogov — 10 km: 1. Šiško-ovič Albin (Prim.) 15:25, 2. Heinzel (aa »Puch«) v 16:52.

Štafeta dirka 40 krogov — 16 km, 1. Primorje I. v 29:04.6, 2. Primorje II. 30:44.7, 3. Primorje III.

Tolažilna dirka: 5 krogov — 2 km, 1. Zanoškar (Ilir.) 3:38.5, 2. Vidic (Prim.) 3:39.2.

Končna klasifikacija: 1. Primorje 71 točk, 2. Kolesarski in Motoklub »Sava« 35 točk, 3. Koturski Motoklub Zagreb 33 točk, 4. Ilirija 21 točk. Primorje si je priborilo srebrni pokal.

V restavraciji »Zvezda« je bil zvečer prijateljski sestanek, na katerem se je izreklo več navdušenih govorov.

Domače nogometne tekme.

— Zagreb, 14. aprila. (Izv.) V nedeljo in v ponedeljek je bila tu nogometna tekma Gradjanski ca. FC Basel (Švica). Rezultat prvi dan 2 : 0, drugi dan 1 : 0, na korist Gradjanskega. Tekmi je prisostvovalo okoli 3000 ljudi.

— Sarajevo, 14. aprila. (Izv.) Sask: Slavija 6 : 1, v nedeljo in v ponedeljek Sask : Železničarji 3 : 1.

— Beograd, 14. aprila. Tu je gostoval sportni klub Liben iz Prage. Zanimivo je klub Liben klub prvorazrednih praških profesionalcev. Rezultati v Beogradu: Beogradski Sportni klub : Liben 2 : 1, Jugoslavija : Liben 8 : 1.

Inozemske nogometne tekme.

— Malta, Hajduk (Split) : Floriana F. C. 6 : 0, Hajduk : Pick Army 2 : 2.

— Građansko. (Romunski) Hašk (Zagreb) : N. A. C. 3 : 2, Hašk : Török ves 1 : 0.

— Garica. Pro Gorizia : Celje 6 : 2.

— Praga, Sparta : dunajski Rapid 5 : 1. Slavija : Tufnellpark 4 : 4. Tufnellpark : Vrsovice 3 : 0. Ršid je bil v soboto potolčen od Viktorije Žižkov. Rezultat 5 : 1.

Varšava: Amateuri (Dunaj) — S. K. Legija 3 : 2.

Brno: Slovan (Dunaj) — Blue Star 1 : 1. Temišvar: Wacker (Dunaj) — Temišvar 1 : 1.

Hamburg: Corinthians — Hamburger Sport Verein 4 : 1.

Berlin: Corinthians — Tennis Borussia 1 : 1.

Nürnberg: L. F. C. Nürnberg — F. C. Zürich 1 : 0.

Mannheim: Rasenspieler — Stuttgarter Kickers 3 : 1.

— Ilirija — Ostmark 3 : 1 (2 : 0). Včeraj se je vršila revanšna tekma, ki sicer ni privabila toliko gledalcev. Vzrok temu je bilo malo vreme, ki je tisoče privabilo v naravo. Včerajšnja tekma je prijetno iznenadila. Domače moštvo je po trdi, razmeroma

fair igri zmagalo nad gosti s 3 : 1. Ostmark je razen prvih 20 minut igre popolnoma zatajila in v drugem polčasu sploh ni vzdržala odprte igre. Seveda je to predvsem zasloga izvrstne domače obrambe, ki je uvedla oni back sistem, kateremu so Ostmarkovci redno nasledili. Prve minute so sicer gostje Ilirijo potisnili v defenzivo, imeli pa so neverjetno smolo pred golom. Ilirija je polagoma prešla v ofenzivno igro in v 30. minuti je imela zabeležiti prvi uspeh po Omanu, ki je idealen Milanov predložek neubranljivo poslal v mrežo. Do minute kasneje je Oman zabil tik v kot drugi gol. Efektivno delo je bilo obkraj kronano z entuzijastičnim aplavzom. V 35. minuti je Pevalak na krila pobegnil, a je zastreljiv v aut. Premoč Ilirije je ostala do konca prvega polčasa. V drugem polčasu so se gostje potegnili bolj v defenzivo, veliko agresivnost, je pokazala samo leva spojka, izredno tehničen igralec, ki je v 40. minuti izbral pogreško obrambo in zabil za svoje barve častni gol. Dva minuti kasneje je junak dneva — Oman — scortal v tretje ter končnoveljavno postavljal rezultat 3 : 1. — Moštvi sta bili prvi dan enakovredni, Ostmark tehnično boljše, Ilirija bolj borbena in agilna. Pri gostih je igral dolgi in plečati vratar, pravi kolos, ki je pokazal elegantne parade. Izvrsten je bil tudi srednji krilec, obramba je zastajala za našo. Napad je imel najboljše moči prvi dan v desnem krilu in centerforu, drugi dan v levi spojki. — Ilirija je bila v nedeljo šibka, zlasti krilska vrsta se ni obnesla. Nemogoče je bil Korbar, katerega je dobro zamenjal Dekleva. Lado in Gabe na običajni višini šele v drugem polčasu. Silajina je bila obramba. Poglačar nedosegljiv, vratar nesiguren. Trio v napadu je kombiniral lepše nege gostje, pred golom pa sta obe zvezi odpovali. Krili oba dneva dobri. V ponedeljek je bila kondicija moštva boljše, dominiral pa je predvsem Oman v napadu, ki je bil marljiv in neumoren kot še nikoli. — Sodil je oba dneva gosp. Vodiček, prvi dan jako dobro, drugi dan nekoliko pedantno in deloma v škodo gostov. Eukrat je gostom sicer nehoté, toda popolnoma neumestno pokvaril sigurno šanso.

— **Mednarodna streljaška utakmica 1925.** Nakon što se je Mednarodna Streljaška Utakmica za god. 1924. održala u Francuskoj (Reims) prenjeta je ova zadaća za godinu 1925 na Švicarsku te će grad St. Gallen ovu priredbu provesti u prvoj polovici meseca augusta 1925 prigodom kantonalne streljačke svečanosti. Grad St. Gallen dobro znađe cijeniti ovu čast, koja se time njemu iskazuje i njegovi stanovnici, prijeto svega pak njegova brojna i dobro organizirana streljaška društva pripraviu se sveč. ga osiguraju potpuni uspjeh održanju ovoga matcha za svjetski šampionat u streljanju — kako je to i do sada bilo u svim drugim državama. Za očekivati je dakle, da će streljači radosno doći iz svih zemalja, da se tako mu u St. Gallenu, gdje je č e ova lijepa ujednost da dokaže svoju savršenost. Posljednji naći će tu uz savjesnu priredbu i stručnu tjačku organizaciju posebne svrhe u pogledu matcha također jedan grad, koji zaslužuje u raznim drugim pogledima, njihovih važnih interes. Povijest nekadašnjeg samostana St. Gallen, koji je bio kroz stoljeće jedno od najistaknutijih garišta znanosti, imade ponosan spomenik u obliku manastirske knjižnice, koja uživa svjetski glas. Moderni razvoj grada u svjetski centar trgovine i industrije pruža posjetiocu bogat uvid u svoju mnogostranost. Proizvajanje umjetnih veziva, finih tkanina i najveća usavršenost u izradjivanju tkanina svake vrste idu ruku uz ruku sa visoko razvijenom strojnom industrijom. Ništa interesantnija, nego razmatranje ovih industrija na licu mjesta! Boravak u St. Gallenu pokazat će osim toga učesnicima ovoga streljačkog matcha uzorne školske uredbe ovoga grada, divne zgrade sa sjajnom katedralom na čelu. Umijati i divna okolica grada od plavog širokog Bodenskog jezera do visokih vrhunaca Appenzellerlanda pružit će im osim toga priliku za lijepe izlete. Neka dakle ni jedan prijatelj lijepenog streljačkog sporta ne propusti da prisustvuje ovoj utakmici i neka su srdačno svi sa iskrenim veseljem pozvani na Mednarodni Streljački Match od 7. do 13. augusta 1925. u St. Gallen.

— **Ugoden nakup** vsakovrstnih oblačil lastnega izdelka v razni kakovosti za gospode, dečke in otroke vam nudimo le konfekcijska tovarna Fran Derenda & Cie., Ljubljana. Prepričajte se o nizkih cenah ter si ogledite bogato zalogo na **Bravčevi cesti 2**, nasproti dramskega gledališča, v neposredni bližini župniške cerkve.

OSKAR H.

Razpad carstva

Roman zadnjega avstrijskega cesarja.

Na odru je pevki šepnil njen soigralec med predpisanim obedom v uho: »Tisi sladka živalica, Mici, enkrat me moraš vzeti v svojo posteljo!« »Figo!« se je zasmejala, »imam že drugega oboževalca! To boš gledal!«

Presenečen obraz domišljavega komedijanta je vzhujal njeno dovornost in nagajivost. »Kaj praviš k temu, Frici? Kaj ne, čudiš se, da si dobil košarico? Da, da, zame nisi dovolj lep in tudi ne visokega rodu. Moram si poiskati žlahtnejših kavalirjev!«

»Ti si pač mala nagajivka!« ji je odgovoril užaljeni junak in igral dalje svojo vlogo.

Pevka se ni dala brigala za njegovo nevoľjo. Napihneni, nad vse domišljavi operetni tenorist ji ni bil nikdar posebno pri srcu.

VIII.

Ljubica, ki jo je izbrala mati.

Se isti dan je dobila Mici Lorenz pismo, v katerem ji je sporočil grof Wallis, da jo pri popoldanskem čaju obiščeta on in njegova soproga. Izgledalo

24 ji je poslal po naročilu nadvojvodinje dvorni draguljar dragocen briljantni kolje.

Mici Lorenz je občudovala nakit z zanimanjem, ki ga imajo vse ženske za dragulje.

»No, umazana ravno nile je pripomnila, tiho govoreč sama s sabo. »Radovedna sem, ako bom morala nakit vrniti, ako se stvar ne posreči.«

Ko je ob napovedani uri prišel nadvojvoda s svojim vzgojiteljem, je našel zbrano malo družbo, ki jo je povabila umetnica iz lahke umilive nečimernosti. Več odličnih novinarjev, pisateljev in umetnikov je tvorilo družbo, v katero so uvedli mladega nadvojvodo. Sprva je bil v veliki zadregi. Nato pa mu je ugaljal neprijetnih živahen način, kako se je ta družba zabavala. Razgovor je bil nadvse živahen in dovpti so žvigali kakor rakete semtertja. Smejal se je z družbo in se izkazal kot dober družabnik, ne da bi se odklikoval s posebnimi talenti. Med zabavo pa se je opetovano zagledal skrivaj v lepo gostiteljico in zamaknjen užival vse čare njenega bujnega telesa. Mici Lorenz je imela na sebi valjujočo domačo obleko iz mehke svile, ki je sicer kazala vse forme njenega lepega telesa, vendar pa jo predstavljala mnogo bolj vitko, kakor je bila v resnici. Često je umetnica odklikovala visokega svojega gosta z direktnim nagovorom. Vselej se je pojavila v njem notranja razburjenost, ki mu je gnala rdečico na obraz. Kadarkoli je srečal njegov plah, občudujoč pogled njene zmagovalke, ki so se svetlikale v duhovitosti in tempera-

mentu, vsakokrat se je boječe ozrl v stran, kakor da bi mu bilo mučno, da bi pokazal umetnici svoje občudovanje. Vidna njegova zadrega, v kateri je redno kot deček zardeval, kadar je ž njim spregovoril, njegova brezmejna vdanost v govoru in izrazu, vse to je vplivalo na pevko, da se ji je zdel vreden, da mu vsaj za trenotek daruje svoje srce. Mici, ki je bila na glasu tudi kot ljubezenska umetnica, se je kakor po naključju z roko dotaknila njegove obleke in s svojimi nežnimi prsti pogladila njegove lase, njegovo lice. Po vsakem takšnem dotikljaju mu je zavrela kri v žilah. Njegovo telo se je bilo v krču prekipelavoče strasti, ki jo je zavirala samo še plašnost novince v ljubezni. Prikrita ljubavna igra med pevko in mladim nadvojvodom ni ostala neopažena pogledu dr. Kosterja, ki so se ga vsi družabni krogi bali zaradi njegovih zgočih, toda umestnih satirčnih člankov v dunajskih listih. Mici Lorenz se je ž njim vedno dobro razumela. Krožila je govorica, da je dala doktorju, ki je bil na glasu kot poznavalec ženske lepote, priliko, da je postal strokoven sodnik o njeni lastni krasi. Na njegovem gredem, toda z zanimivim obrazu se je pojavil pretkan smehljaj. Ko mu je umetnica ponudila čašo čaja, ji je za trenotek segel v roko. »Gospa Schrattova bo zbesnela, madame! Ona ima okostenelo starost. Vi mladost in bodočnost! Kako bi bilo z Markizo Pompadour?«

Dr. Koster je za vprašanje stavil tako glasno,

da so je slišali vsi okrog sedeči. Nadvojvoda se je živahno okrenil in vprašal: »Ali pišete kak nov libreto, gospod doktor?«

Pisatelj se je činično zarežal. »Se ne! Imam šele idejo za libreto. Kaj praviš te k sujetu: »Vzgoja princev?«

Princ seveda tega ni razumel. Ni bil tako pretkan, kakor satirik Koster, zato ga je spravil doktorjev odgovor v nemalo zadrego.

Mici Lorenz pa ni bila ženska, ki bi se dala vleči ob lastni mizi. Preveč ji je bilo naklonjeno vse občinstvo, da bi se morala posebno brigati za takšnega časopisnega mazača.

»Ne blebečite, doktor! Vaši neumni libreti niso dobri niti na odru, še manj pa v pripovedovanju.«

»Temu se upira moje samoljubje, milostljiva. Ko sem Vam napisal prvo paradno vlogo na Vaše lepo telo, ste smatrali libreto za očaruloč. Bil bi naprosil cesarsko visokost za razsodnika, vendar pa ni bil takrat visokostem še dovoljen posest gledališča, zlasti ker takrat se ni bil niti v šolobvezni starosti. Da, da, takrat, o takrat smo bili še mladi in smo se veselili življenja.«

Pevka se je vzgriznila v ustnico. Ni mogla trpeti ob svoji mladostni zunanjosti namigavanja na svojo starost. Rada bi ga bila zavrnila, toda bala se je nadaljnjih zajedljivih opazk, ki bi ji bile pred nadvojvodo še bolj neprijetne. Omeji se je torej na to, da je skomizgnila s svojimi okroglimi rameni.

Iz svetovne politike

Mir in oboroževanje.

Češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš je glasnik slovenske politike. Kadar se oglasi na zborovanju Društva narodov ali v domačem parlamentu, vselej je vsa Evropa pozorna na njegova izjavljanja. Po miru hrepeni slovenska duša, strašna vojna je za nami, grozne so njene posledice, vstvarimo si torej mednarodne sporazume in poskrbimo za bratsko sožitje med sosedi. Nauk iz svetovne vojne naj nam bo delo za ureditev sveta, potem kakor se izločijo bodoči krvavi spopadi ter se vsi spori lahko izravnaajo znošnim potom.

Dr. Beneš je govoril 1. t. m. v češko-slovaškem senatu. Podal je poročilo o diplomatičnem boju za zagotovitev evropske varnosti in za stabilizacijo mira. Povedal je, kako se Češkoslovaška v vsej svoji zunanji politiki trudi za vzdrževanje dobrih odnosov z vsemi sosedi. Mala antanta bo imela meseca maja svoj sestanek v Bukarešti in na njem bo znova odmevalo stremeljenje po evropskem miru.

Drugi dan se je oglašil v rimskem senatu ministrski predsednik Mussolini in vprašal senatorje: ali mislite, da je bila prestana svetovna vojna res zadnja? Zbor senatorjev je odgovoril: ne. Mussoliniju se zdi po usodi ženevskega protokola položaj v Evropi precej negotov in misli, da vdere sovražnik na italijansko zemljo lahko čisto nepričakovano. Zato pa hoče imeti močno armado, silno mornarico in še silnejšo aviacijo. Treba se pripraviti pravočasno, je vzklikal Mussolini. Prevelik optimizem je nevaren. Militarizem, oboroževanje! Na vse strani hoče biti Italija varovana, zlasti pa še na morju in v zraku. Morje in zrak zavzemata v poslednji dobji posebno skrb pri velikih narodih. Zato je Mussolini naglašal, da ima Francija za zgradbo ladij v proračunu za tekoče leto svote 479 milijonov fr. za prihodnje leto 652 milijonov, za 1927. leto 709 milijonov in za nadaljnji dve leti 809 in 800 milijonov. Glede aviacije ima Francija 138 skupin s 1208 letali, v rezervi do 4000 letal, Anglija šteje 63 skupin s 792 letali, Italija 80 skupin s 882 letali, z novimi gradbami in popravili 2166 letal. Kaka boja sila se pripravljajo posebno v zraku.

Nato so prišla iz Tokija poročila, da je japonska vlada sklenila znižati svojo armado in sicer odpade s 1. majenim 16 infanterijskih polkov, štirje kavalerijski in štirje artiljerijski in ženijski polki. Potem pa smo čuli čez par dni novo japonsko vest, da si zgradijo Japonci celo vrsto novih ladij in poskrbe za nova letala. Morje in zrak. Sklepajo se dogovori za razoroževanje, vršijo se lepa zborovanja ali kaj vidimo? Vidimo pač to, da izvršena mirovna misel še vedno podlega močnejšemu vojnemu duhu.

Dne 7. t. m. se je oglašil angleški zunanji minister Chamberlain in v ustavnem klubu pomenbeno poudaril dejstvo, da v Evropi ni nikake mirovne atmosfere, čeprav so podpisane mirovne pogodbe. Chamberlain vidi to dan na dan naraščajočo indicoije. Svrhe, katere je hotel doseči ženevski protokol, varnost, arbitražnost in razoroževanje, so sijane, vendar pa se zdijo raznim veselim nekatera vprašanja tako vitalna za čast, potrebe in eksistenco narodov, da ni mogoče privoliti, da bi se podvrgla arbitraži. Angleška vlada ni v nesoglasju s svrhmi in cilji protokola, am-

pak z metodami, po katerih se imajo uveljaviti. Angleška vlada misli na dosego medsebojnega sporazuma med prejšnjimi nasprotniki in v ta namen hoče porabiti ves svoj vpliv.

Tako kolebajo veliki državniki med mirom in orožjem. Boj proti orožju se mora nadaljevati. Gotovo je, da si mora vsaka država, katere hoče živeti in napredovati, varovati svojo eksistenco, ali vsi moramo stremeti po miru in misliti na končni cilj, na razoroževanje. V to svrha treba temeljite preokrenitve in ljudski vzgoji vsepovsodi. Le potom mirovne vzgoje moremo misliti na vstajenje ideala o razoroževanju in o bratskem sožitju med narodi. Slovenski narodi so miroljubni, zato pa je naša dolžnost, da je slovenski trud za mirno bodočnost narodov, katerega najizbojnejši zastopnik je Čehoslovak dr. Beneš, nadejalje z vso doslednostjo in vstrajnostjo. Velika slovenska bodočnost naj pomeni spravo med narodi.

Socijalna pravičnost in svetovni mir.

Albert Thomas, ravnatelj mednarodnega delovnega urada, je napisal o socijalni pravičnosti in svetovnem miru zanimiva izjavljanja. Pri ustanovitvi mednarodne delovne organizacije je bila vodilna misel ta, da se more zgraditi svetovni mir samo na temelju socijalne pravičnosti. Obstoječe delovne pogodbe, ki provzročajo tako nezadovoljnost, da ogrožajo svetovno slogo. Ako mednarodni delovni urad stremi po tem, da se delovni pogoji posrednotno in dvignjejo kvišku, odstranjuje tako marsikatero zmo za konflikte in prispeva k miru. Politčna demokracija je bila po vojni proglašena kot pravi predpogoj za mir, ali mogoča je samo, ako je zgrajena na socijalni pravičnosti. S svojim delovanjem za utrjevanje vere v socijalno pravičnost misli mednarodni delovni urad uspešno pomagati Društvu narodov, da se preženejo gosti oblaki, kateri zakrivajo človeštvu zarjo srečnih dni...

Francoska politika v Tihem oceanu.

Svetovna vojna je navezala francosko pozornost na rensko ozemlje in sicer v taki meri, da se je opuščala potrebna pažnja veliki svetovni politiki, ki se giblje posebno po morjih in kateri v Tihem Oceanu zadeva Francijo v živo. Radikalni poslanec Archimbaud hoče spraviti Francijo na pot take politike, ki je vredna druge največje kolonialne države. Archimbaud piše: Najmanjši incident z Nemčijo provzroči valovanje vsega časaopisa, dočim se odpravlja s par vrstami problem Tiheta Oceana, na katerem visi bodočnost svetovnega mira. Francija naj se spomni, da ima v Tihem Oceanu kolonialna posestva, za katere jo druge države zavidajo, da je nadalje poleg Rusije in Japonske najbližnji sosed Kitajske in da v grozečem konfliktu med Ameriko in Japonsko igra lahko pomirjevalno vlogo in tako prepreči pomorsko vojno ter si pridobi za mir med narodi neprecenljive zasluge. Razmere med Ameriko in Japonsko so stalno napete in slučaj z otokom Japom, kjer je podzemska babska postaja, je pokazal, za kako malenkost segata ti dve sili po orožju. Francija ne sme stati tu prekrizanih rok, marveč mora gledati, da bo imela morda odločilen vpliv na dogodke v Tihem Oceanu.

Kupite Inar

nogavic z žigom in znamko (rdečo, modro ali zlato)

„ključ“

da se prepričate, kako en par traja kakor štirje pari drugih. Dobivajo se v prodajalnah, Nogavice brez žiga „ključ“ so ponarejene. 33-a v

Komunist o Župančičevi „Veroniki Deseniški“

Znani komunist Dragotin Gustinčič je tudi izrekel svojo sodbo o Otonu Župančičevi drami »Veronika Deseniška«. »Književna Republika« jo priobčuje v svoji 6. številki. Gustinčiču seveda Župančičeva drama ni po volji. Ne morda za to, ker bi ne bila umotvor, umetniška, ne, marveč za to, ker je nacionalistična. In nacionalizem je komunistu največji greh. Ako bi Župančič teptal v blato narodne ideale, ako bi pel himno onim »na vzhodu« — v Moskvi, o, potem bi bil velik poet, vreden da se ga postavlja v eno vrsto z Barbussem, Tagorejem in — Ivanom Cankarjem. Tako pa: »Veronika Deseniška« nima več ambicij slovenskega jezika: ona siedi svoji temeljni misli in govori že jugoslov-E-nski.

Tako modruje častivredni Dragotin Gustinčič in izjavja: »Vsebinska »Veronika Deseniška« je ta-le: Slovenci, kaj vruga dlužujete, da ste bili vedno samo sužnji, da niste imeli svojega slavnega plemstva, da niste imeli svojih slavnih vladarjev, svoje domovine? Glejte naše grofe Celjane! In oni že so stremili za ujedinenjem Jugoslovencov. Friderik Celjan je imel Jeliasvo Frankopanko za ženo in Hermannov pozel je šel tja doli do sinje Adrije. In naši narodni knezi so to bili!... Čista lubuzen je dete božje, je vzvišeni cilj našega življenja, toda ona je pokopala lene slovenske sanje velikega našega kneza. To je resnična tragedija... Namreč: tragedija miselnosti slovenskega intelektualca leta 1928 po Kr. roj... Oton Župančič, sin majnega naroda, piše za kavarno »Zvezda« in »Emona« v Ljubljani in subtilna dobo najvulgarnjšega fevdalizma, ko je bilo vse, iz- vzešmi par grofov in škofov, samo črna vznoja živina, v svetle relikvije sodobnega slovenskega sovražnika... Ali je mogoče, da slovenski poet, ki je videl včeraj goreti v divjih ognih fronto, stika danes po starih, smrdljivih pergamentih in išče srednjeveško romantiko? Svet se vžiga od vzhoda do zahoda — in slovenski poet zre zamaknjen v gradove celjskih grofov... Vidim vsepovsodi samo bojevitvo rdeče novo življenje — in slovenski poet mi govori o pozabljenih grobovih!... Poet pa se moti. Če misli, da je slovenska poetica s čebelinimi ovirki iz »jutrova« dežele, na »soluncu pečena, ravnotako »šišca, kakor nasalena s pristnimi vipavskimi čebelah in pečena v belokranjski ali kraški žareči peči. Morda v kavarni »Zvezda«? Jaz sem preveč slovenski delavec in slovenski kmet, da bi razumel take eksotične užitke!...

Tako je prelomil palico nad Otonom Župančičem — on, predstavitelj »bojevitve« rdečega novega življenja v Sloveniji Dragotin Gustinčič!

Menimo, da bo pesnik Župančič radi te obsodbe lahko mirno spal. Njegovo stališče je previsoko, da bi ga mogle vznemirjati take »kritike«.

— Zmota! V svojem poročilu o predstavi »Lysistrate« sem se umetniško zgodovinsko vrezal radi zmote, v kater sem živel že od gimnazijških let. Čudno je, da sem prišel, kakor se sedaj spominjam, na svojo zmoto že pred mnogimi leti, vendar pa sem potem svojo novo orientacijo zopet pozabil. Pheidijeva Athena Párthenos (Ate-na Devica), imenovana tudi Zlato-slonok, ščena, ker je bila povrh s tema dragocennima tvarinama prevlečena, je stala sicer tudi na Akropolisu, toda v svetilišču Párthenon. Zaradi nje je bil mojster Pheidias vržen kasneje v ječo, češ da je pri delu poneveril od zlata in slonove kosti. Tožba je bila samo izraz ljudske podlosti in njena ost naplerjena na atenskega vladarja Perikleja, najsvetlejšo osebnost atenske zgodovine in protektorja umetnikov. Morali so zlato in slonokostene ploščice s kipa sneti in stehatiti. Izkazalo se je, da odgovorja teža natančno račun. Pheidias pa ni ločikal svoje rehabilitacije, nego je med pravdo in ječi umrl. Ona ogromna soha Ate-ne pa, ki je na oziđu stražila svoje mesto, se je nazivala Athena Prómachos, je bila iz bron in je imela le nekatere dele pozlačene. Zlasti je pozlačena konica njenega kopja služila morskim ladjam za smernico na atensko pristanišče Pirej. Tudi ta 21 m visoka statua je bila Pheidijevo delo. Po njej je izklesana krasna Atena, ki stoji pred današnjim parlamentom. Ali je do slova kopija ali pa samo podobna, ne vem. Atena v templju sploh ni imela kopja; na iztegnjeni desnici ji je stal mal kipec Nike, boginje zmage, levica pa ji je ležala na ščitu, ki se je opral ob tla. — Proti koncu mojega sestavka je tiskovna pogreška, katera moti. Stoji natisnjeno »tradicija« namesto »tragedija«. — M. Z.

— Drugi koncert Strozzi - Pečič v Pragi. Manušlo nedeljo je priredila umetniška dvojica Strozzi - Pečič v praškem Obecnem domu drugi koncert, ki ga je pričakoval praški glasbeni svet z veliko napetostjo. Ta koncert se je moral dva tedna zakasnit, ker si je Pečič poškoval rok. Dasi je bil prvi solčni pomladanski dan in so Pražani v množicah pohiteli na izlete, je bila dvorana nabito polna. Koncerta se je udeležila zlasti odlična praška glasbena publika, dasi so bili isti večer še trije veliki koncerti. Gospa Maja Strozzi je pela s spremljevanjem soprega Pečiča pesmi Novaka, Štrole, Konjovića, Tajčevića, Gotovca, Oršoševića, Debussya, Ravela, Hoeré-

la, Delayera, Ljadova, Musorgskega, Stravinskega in kot dodatek pesmi češkega skladatelja Novaka. Uspeh je bil nepričakovano velik. Občinstvu so ugajale zlasti pesmi hrvatskih skladateljev in vsi so se strinjali v tem, da Praga že davno ni imela tako izvrstnega in izbranega koncerta. Velika pevca umetnost ge. M. Strozzi se je združila s spremljevanjem njenega soproga v dovršeno umetniško celoto. Stevilno odlično občinstvo, med katerim so bili malone vsi znameniti praški glasbeniki in cvet jugoslovske kolonije, na čelu z jugoslovenskim poslanikom in generalnim konzulom, je sprejela umetnico z burnimi odobravanjem. Značilno je, da so prišli tudi na drugi koncert Strozzi - Pečič vsi praški kritiki, ki se s praškimi glasbenimi krogi strinjajo v naznanju, da sta Strozzi-Pečič opozorila Prago na resen glasbeni pokret na Hrvatskem, ki je že zdaj pokazal mnogo pozitivnega in obeta v bodoče še več. Oba umetnika sta dobila nebroj sopkov in vencev.

— Milka Martelančeva: Otroško perilo. Iz uprave »Ženskega sveta« v Trstu je izšla lična knjižica za otroško perilo. Spretna urednica priloge, ki izhaja mesečno v »Ženskem svetu«, gđica. Milka Martelančeva, je podala v tej knjižici, ki je za ras nekaj povsem novega, materam »se ono, kar potrebuje otrok od dojenčka do 14. leta dobe za perilo. Lepo število risb in opis istih ponuja tudi v krojenju in šivanju manj vežbanim mamicam možnost, da izdelajo vse predmete perila za svojo dečo sate. Poleg preprostih predmetov za splošno rabo je v knjižici tudi več luksuznih predmetov, okrašenih z ročnim delom, do katerega imajo naše žene toliko veselja in katero približno štimala večjo vrednost. Ti povojev, podbradkov in otroških čepic te vodi knjižica do dečje in dekliške dobe. Dva bogati prilogi s kroji in številnimi preizgami za izdelovanje ročnih del na perilu daje knjižici posebno vrednost. Vsi osnutki za vezene so v narodnih motivih. Spretna sotrudnica so baš na teh prilogah pokazale, kaj se da napraviti iz naših domačih motivov. »Ženski svet« v splošnem in posebej še ta lična knjižica pričata jasno, da stre mi uredništvo za tem, čimbolj razširiti domačo umetnost v vezenju, da ne bo treba iskati in sezati onim, ki se zanimajo za ročna dela, po tujih mrzlih šablonah za vezene na perilu in na onih predmetih, ki nam delajo dom prijeten in udoben. Kajti na prilogh so številni okraski za vezanje, primorni ne le za otroško perilo, nego tudi za perilo v splošnem. Zato bodo knjižice in priloge tudi dobrodošle za učiteljice pri izbiranju vzorcev pri šolskem poduku ženskega ročnega dela. Iz najmanjšega in najpristostejšega vzorca pa veje narodni duh. — Knjižica »Otroško perilo« se naroča pri upravi »Ženskega sveta« v Ljubljani, Karlovska cesta 20-I, in stane za naročnice »Ženskega sveta« 12 Din s poštnino vred. za nenaročnice in v razprodaji po knjižarnah po Din 16 brez poštnine. — Šolska vodstva opozorjamo še posebej na to knjižico z ozirom na bogati prilogi za ročna dela.

Upor Kurdov v Turčiji. Šejk Said, vodja Kurdov v bojih proti Turkom, s svojim načakom.

— Oskar Wilde: Slika Dorian Graya, roman, iz angleščine prevedel Stanko Vurnik. Splošna knjižnica št. 50. V Ljubljani 1924. Založba Zvezne tiskarne in knjigarnar 304 strani. Cena broš. Din 36, vez. Din 44 V predgovoru tega romana se zrcali zničaj tega znamenitega angleškega pisatelja Oskaria Wildeja. Njegovi spisi se odlikujejo večinoma po jedrnatem, paradoksalnem stilu. Prvi stavek v predgovoru se glasi: »Umetnik je stvarnik lepih stvari. Nadalje: »Misel in jezik sta umetnika instrumenta v umetnosti.« ali »Umetnost zreal gledalca, ne življenja,« ali »Kadar se kritiki ne strinjajo, je umetnik v soglasju s seboj« itd Roman »Slika Dorian Graya« je eden najbolj tipičnih spisov tega avtorja. Je izredno zanimiv po svojem stilu, po svoji fantastični vsebini, po svojem jedrnatem in izčrpnem risanju značajev in dogodkov, po svoji globoki miselnosti, po svoji napeetosti, ki veže bralca in slednjič, kakor rečeno — po paradoksalnem stilu. Snov romana ni le izredno mikavna in originalna, nego nudi bralcu tudi obilo prilike za razmišljanje tako, da postaja ta knjiga zanimiva iz raznih vidikov, raz katere so bralc navajeni uživati kako umetniško delo. Zato smo prepričani, da bo ta roman, izdan v vernem in gladko tekočem slovenskem pravodu, našel mnogoštevilno bralcev, tako, ki uživajo čtivo vsled njegove pripovedne zanimivosti in osupljivega originalnosti, in take, ki iščejo plemenitega zrnja, raztresenega po kakem umotvoru. Nizka cena bo še v posebni meri omogočila nabavo te, tudi na

Glavobol kvari veselje za življenje!
Hitro in sigurno pomagajo Aspirin-tablete Bayer
Pazite na modro-belo-rdečo pečatno znamko.

zunaj lepo opremljene knjige, ki se dobiva pri založnici Zvezni knjigarni in v vsah knjigarnah. O priliki izdaja te knjige je vredno naglašati, da obhaja agilna založba »Splošne knjižnice« s to knjigo na sebi malih, za naše knjigotrštvo pa značilen jubilej: Knjiga je 50. zvezek v pisani seriji te, na splošno dobro vpeljane in povsod s simpatijo sprejete »Splošne knjižnice«. Tak pojav je prvi v naši književnosti, da je kaka knjižnična zbirka, katerih smo imeli mnogo v našem knjigotrštvo, doživela v tako kratkem času za naše razmere že tako lepo število zvezkov. Trdno pričakujemo, da se to število v bodoče še izdatno pomnoži. Odvisno bo to seveda od materialne in materialne podpore javnosti in marljivih odjemalcev, kakor tudi od vztrajnosti založbe, ki pa je v prvi vrsti odvisna od pravkar imenovanih faktorjev.

— Bernard Shawova drama »Sv. Johana« je dosegla na vseh svetovnih gledališčih izredno močan uspeh. Posebno veliko uspeha za to delo žanje Shaw v Nemčiji, kjer se drama tudi pridno čita, tako da je založnik S. Fischer v Berlinu moral v teku 6 mesecev izdati nič manj kot 56 izdaj!

Izbrisati
dnevno znake truda in skrbi, ki postarajo Vaš obraz,
to je kar napravi za Vas
CREMA SIMON
(Crema SIMON) Ona zadržuje
pojave gub ter ohrani nežnost
in čistost Vaše polti.
Prodaja se povsod
krema, prašek in mila SIMON
parfumerie SIMON, 59 Fg. St. Martin, Paris

Pravni vestnik.

— Univ. prof. dr. Metod Dolenc: Dušanov zakonik primerjalni prikaz pravnih razmer po Dušanovem zakoniku in po istodobnem germanskem pravu, s posebnim ozirom na Slovence. — Splošna knjižica — znanstvena zbirka zvezek VIII. V Ljubljani 1923. Založba Zvezne tiskarne in knjigarnar 216 strani. Cena broš. Din 75.—, vez. Din 85.—. Slovenski intelligenet se je hotel pred vojno zvečino na avstrijskih šolah. Tam pa niso hoteli ničesar vedati o Jugoslovencih in njihovi zgodovini. Tako priđe, da od sedajšnje generacije intelligenetov, ki so zasidli svoja uradna mesta ali privatne poklice, pred svetovno vojno ni do malega ničesar izvedla o velepomembnem spomeniku jugoslovske pravne zgodovine, o zakoniku carja Dušana Silnega in leta 1349 in 1354. Sebe odkar imamo lastno vseučilišče se je pričela oficijelno gojiti tudi pravna zgodovina južnih Slovencev. Ali tudi tu so bile težave ter slušatelji na naših univerzah niso imeli nobene knjige, ki bi jim stvar sistematično prikazala. Kajti srbska izdaja Dušanovega zakonika je le komentar splošne historika Stjepana Novakovića in je mogla dobro služiti le učim, ki so že dovršili pravne študije. G. univ. prof. dr. Metod Dolenc je v omenjeni knjigi kot prvi jugoslovenski pravnik podal sistematični prikaz pravnih razmer za časa carja Dušana. Na knjiga obsega poleg obrisa zakonodavstva do konca 14. stoletja sistematično obdelano javno (državno) in pa zasebno pravo, a za dodatek prinaša slovenski prevod Dušanovega zakonika. Prevod se drži tesno izvirnika, hoče zadeti pred vsem pravni smisel določil, pri tem pa vendarle ohraniti zunanjo arhaiistično obliko. Kar pa bo naše slovenske intelligenete prav posebno zanimalo je okolnost, da po germanskem pravu osobito med Slovenci. G. pisatelj je napisal že nekaj razprav, ki so obudile med znanstvenim svetom pri nas in v tujini veliko pozornost, ker je odkril iz arhivnega materiala vse polno pravnih institutov, ki morajo veljati za sestavni del naše slovenske pravne zgodovine. Pravez je iz starih slovenskih prevodov nemških zakonov nekatere pravne izraze in jih — dasi davno pozabljene — uvedel na novo v znanstveno terminologijo. V pogledu komparativnega prikazovanja srbskih in slovenskih pravnih razmer je nedvomno oraj ledno. Tako bo pisateljevo delo zelo važen pripomoček za študij jugoslovske pravne zgodovine srednjega veka, in to ne samo za slušatelje raznih univerz, katerim je kot učenik juristične fakultete namenjena, ampak tudi vsakemu iskrenemu Jugoslovencu, ki si želi informirati o davnih koreninah, iz katerih je današnja pravna miselnost izrastla tako pri Srbih, kakor pri nas Slovincih. — Zanimiva in pomembna knjiga je pravkar izšla v založbi Zvezne tiskarne in knjigarnar in se dobiva pri založnici in vseh drugih knjigarnah.

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

Drama.
Začetek ob 20. zvečer.
Torek 14. aprila: Zaprtlo.
Sreda 15. aprila: Lizistrata. Red B.
Četrtek 16. aprila: Vdova Rošlinka. Red C.
Opera.
Začetek ob pol 20. zvečer.
Torek 14. aprila: Zaprtlo.
Sreda 15. aprila: Carmen. Red D.
Četrtek 16. aprila: Don Juan. Red E.

Opera „Carmen“

Vročje solnce španskega juga sije tako nad dejanjem, kakor iz Bizetove glasbe. Silni kontrasti življenja, veselje, zatost, razposajeno rajanje, smrt, vse v najvišji meri, kakor je to v krvi romanskega naroda. Enaka je tudi Bizetova glasba. Carmen je ena izmed najbolj uspeha polnih oper vseh časov. Vanjo je vllil Bizet svojo srčno kri. Z njo je vplival močno na italijanske veriste. Bizet je znal točno zadeti mislje, imel pa je tudi neizčrpen zaklad najdražestnejših muzikalnih domislekov. Že predigra nam očito kaže glasbeno moč komponista. Obe koračniški temi bikoborskih kvadril, ob katerih zvok korakajo narodni heroji v areno. Nato Eskamilova na pihnjeno domišljava pesen, dokler ne zazveni na ciganski skali zgrajeni, demonško temni motiv Carmen, usodni glasbeni simbol, ki privede do tragične katastrofe. Htpono se prelomi ter nas po kratki pavzi (včeraj je, ne vem, zakaj, trajala predolgo) privede na seviliški trg med pohajkovalce. Kakšen silen glasbeni kontrast je med našim, čisto, iskreno čutečo Micačo in brezsrčno, z možko lubuzenjo se igrajočo koto Carmen. Bizet je mojstrsko znal naslikati to nasprotje in vablivo, zapeljivo, zmago, čistost in deviško čednost. — Obe temi kabanare (v duru in molu) s karakterističnim ritmičnim spremljevanjem dražestno instrumentacijo, zborom, dalje zanimiva predigra II. dejanja, ciganski nam plevi in plesu v predmestni seviliški krčmi, kvintet hitopavcev (podan včeraj izmed vsega morda najboljšje), vablilni pa zopet svetilni glas Carmen s kasetanotami, Don

Josejev poraz, njegova cvetlična pesem, strastni finale, potem v začetku III. dejanja in dve kontrapunktirajoči tem ustvarjeni intermezo, karini tercet, dalje zopet Micaela v sredi dejanja, nastop Eskamila, končno slikoviti začetek IV. dejanja, krasna, žal včeraj precej črtana baletna muzika (Bizet jo je vzel iz druge svoje opere (La jolite fille de Perth) in strašen boj Carmen in Don Joseja so kabinetni kosi, bliseri Bizetove umetnosti.

Carmen je šla precej gladko. Prvo dejanje je bilo še medlo, nekam dolgočasno, brez pravega življenja, tudi je zbor občutno plaval. Drugo je bilo dosti živahn, baletni zbor pa pleše kar na slepo, vidi se bele in črne hlače, celo podveznice, tretje dejanje moti radi nerodne scenerije. V gozdu se nsem videl stopnjik, hiša na desni in levi, enkrat z balkonom, potem brez njega skozi vse akte, je kaj naiven domislek, zadnje dejanje z boljšimi, skrajšanimi baletom in res prav lepim nastopom Kovača in Thierryjeve je popolnoma zadov. Ijilo, vsaj ne preveč razvajene gledalce.

Ga. Thierryjeva ima zmagujoč, časih celo premočan organ in igra prepričevalno, zlasti v prvem in zadnjem aktu je bila vzorna. G. Kovač sicer ni zelo iskren in v igri semtertiam preradikalen (suvanja Carmen v III. aktu je malo preveč) je pevski včeraj nenavadno ugajal (nekje se ru je sicer utrvalo, predno je nastopil visoki ton) in je za svojega Don Joseja v polni meri služil dobravanje. G. Cvejić ni bil prav na višku svojega glasu, a je vobče ugajal, prav z veseljem pa sem poslušal G. Ribičevro, ki je Micaelo pela iskreno in na moč ganljivo. Tej vlogi se prav prilaga njeni mladi, dekliški glas. Korenjakova, Stiličgojeva, Mohorič in Debevec so bili s Thierryjevo zlasti v kvintetu na višku, prijetno miren je bil G. Zupan kot Zuniga in tudi G. Šubelj (Morales) je v okviru ostalih zadovoljil. Zbor je, kakor rečemo, sploščka nekoliko plaval, a je semtertiam, če tudi se mu je čutila površnost naštudiranja, užgal.

Orkester je G. Stritof volil temperamentno, ga izdelal predvsem dinamično, podčrtaval spretno viške in dosegel zaokroženo predstavo.

Publike je bilo zelo malo. Včerajšnja Carmen ni bila — ališila več.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 14. aprila 1925.

Beseda o nekulturnosti.

Po prevratu je v nekaterih pokrajinah naše države zavladal popoln kaos. Razni elementi so smatrali svobodo za nebrzdano, za položaj, v katerem ne veljajo več zakoni in je vsakomur dano na prosto, da uveljavlja svojo voljo in svoje želje ne glede na zakone države, družbe in morale. Zločini najhujše vrste so bili takrat na dnevnem redu. Svetost človeškega življenja se ni respektirala, avtoriteta državnih oblasti se ni spoštovala, hotelo se je uveljaviti načelo: »Kar je tvoje, je tudi moje, skratka, na delu so bile moči, ki so hotelo izpodkopati vse temelje, na katerih stoji država in vsa človeška družba. Posebno brezupne so bile v tem oziru razmere na Hrvaškem, kjer so se pojavili takozvani »zeleni kadri«, Čarugove tolovaške čete in druge take družbe. Bila je nevarnost, da se razpase anarhija na vsi črti.

V takih razmerah se ni čuditi, da so posamni oblastni organi, ko so uvideli, da so razrahljane vse vezi in srope človeške družbe in morale, posegli, da očistijo avtoriteto, po drastičnem sredstvu — palice, to je telesne kazni. Bili so to sicer posamni osemstisljeni služaji, a dogodili so se res.

In te slučaje so izkoristili gotovi elementi, ki jim je dobro vsako sredstvo v borbi proti državi, si izkopal krilatico o »batinaših« ter započeli divjo gonjo proti državi oblasti, očitali ji barbarstvo in nekulturnost, ker je dovolila, da so posamni njeni organi na svojo pest sporadično posegli tudi po drastičnem sredstvu, telesni kazni. In to lažno so gonili leta in leta radičevci, za njimi pa slovenski klerikalci. Očitek »batinaštva« kot odraz nekulturnosti in moralne zaostalosti je bila njihovim glasilom stalna, najprihujljivejša fraza. Do danes!

Danes pa je ta krilatica naenkrat izginila iz slovarja radičevskih in klerikalnih listov. Čemu? Pač zato, ker so radičevci šli v Kanoso in hočejo započeti ljubavno razmerje s istimi, prej tako omračenimi »batinaši«. In klerikalci? Menda zato, ker nečejo več rabiti »šlagarjev«, ki so si jih izposodili od prejšnjega svojega ljubavnika Radiča, ki jih je sedaj tako grdo izdal.

A vendar bi bilo baš sedaj glavice o nekulturnosti in o barbarizmu »batinaštva« zanimivo, poučno in aktualno obnem. Angleški tip države so namreč tako radičevci, kakor naši klerikalci proglasili za jedro vseh svojih stremiljenj in teženj.

V angleškem parlamentu pa se je te dni zgodilo, da je državni tajnik sir William Johnson v imenu vlade predložil zborniki zakonski načrt o uvedbi telesne kazni — batnanje — za gotova posebno grda dejanja.

Ali bodo sedaj klerikalci tudi Angleže opsovali za batinaši in jih proglasili za barbare? Bomo videli.

★ ★ ★

— **Kongres javnih nameščencev.** — Poziv meščanstvu. Kakor že javljeno, se vrši dne 19. in 20. t. m. v Ljubljani kongres javnih nameščencev, ki se ga bodo udeležili številni gostje iz vseh krajev naše domovine. Stanovanjski odsek rabi veliko sob, oziroma postelj, da doše goste dostojno nastani in prosi ljubljansko meščanstvo, da mu gre pri nastanitvi na roko. Kdor razpolaga s sobo, oziroma posteljo, naj to prijavi do včerajšnje 17. t. m. ustno ali pisмено načelniku tega odseka, finančnemu nadsvetniku Mirku Česniku, in sicer dopolne na Krekovem trgu 10/II (finančna delegacija), popoldne pa v Gorupovi ulici 3/III, z navedbo cene. Z oziroma na neugoden gmotni položaj državnih nameščencev in v interesu dobrega slovesa našega mesta naj zahteve ne bodo pretirane. **Osrednja zveza Ljubljana javnih nameščencev in vpokojencev v Sloveniji.**

— **Iz prosvetne službe.** Vpokojena je učiteljica pri Sv. Anji pri Trzinu Hedvika Svickert - Lehman.

— **Iz sodne službe.** Za svetniškega tajnika je imenovan predstojnik okrajnega sodišča v Brezicah Vinko Strasser.

— **Novi inženjerji in tehniki v praksi.** Ministrstvo javnih del je dovolilo javno prakso v naši državi 67 inženjerjem in tehnikom. Med njimi je iz Ljubljane Vlado Štajner.

— **V naše državljanstvo sta sprejeta** Mihajlo Končič in Fedor Gorjačkovski.

— **Članom načelstva SDS.** Z oziroma na menadno odstopanje g. ministra dr. Gregor Jeržavca se načelstva seje, sklicana za sredo dne 15. t. m. ob 3. popoldne v Kani, ne more vršiti. Prosim, da vzamete prizadeži gospodje to vest na znanje. Kdaj se seja vrši, bo tajništvo obvestilo prizadeže s posebnimi vabilii. — **Tajništvo SDS.**

— **H kongresu drž. nameščencev** »Glavni Zaveza« poroča O. Z., da je vsem udeležencem kongresa dovoljena četrtinska vožnja od kraja njihovega službovanja do Ljubljane in nazaj. Ker Osr. Zveza ni prejela podrobnih navodil, priporočamo vsem, ki bodo prihajali v kongresnih dneh v Ljubljano, da vzamejo na podlagi legitimacij oziroma objav na obojni postaji »Slovenski list«, ki jim bo služil tudi za ga-

vratno vožnjo. Lista pri dopetku v Ljubljani ne smejo odati, marveč naj ga predlože samo v žigosanje postajnemu načelniku. Isto velja za skupni izlet na Bled dne 21. t. m. — Prosimo ponovno, da se iz Slovenije brez odloga prijavijo pred. O. Z. gosp. Lillig vsi oni tkovarši, ki se bodo udeležili komerza na čast gostom dne 19. t. m. in izleta na Bled. Podrobnosti so razvidne iz zadnje številke »Našega Glasca«. Naši tkovarši iz Srbije, Črne gore, Bosne, Dalmacije itd., bodo prihajali v Ljubljano po večini že 17., oziroma 18. t. m. Natančne podatke bomo pravočasno objavili. Z sedaj pa apeliramo na našo javnost, zlasti pa na vse ljubljanske drž. nameščence, da se sprejema na kolodvoru v čim najmnogobrojnejšem številu udeležijo.

— **Vodnik po Sloveniji.** Vljudno prosim vse znane in neznane ml. rodoljube po mestih in deželi širom vse Slovenije, ki bi hoteli kaj prispevati oziroma sodelovati pri izpopolnjevanju mojih vodnikov Slovenija (Vodnik kroz Jugoslav. alpe 1922) in Pohorje (1925), da mi blagovoliijo vposlati svoje naslove. Vsak sotrudnik prejme potem po en list iz omenjenih vodnikov za dotični kraj ali izlet, ki ga dobro pozna in eno tiskano navodilo, kako naj se popravlja, da bo vse delo enotno in pravilno opravljeno ter bodo v novih izdajah vestransko izpopolnjeni in splošno koristni vseh potnikov. — Rudolf Badjura, Ljubljana, Marmontova ul. 18.

— **Bitka pri Kobaridu.** (Caporetto) Napisal polkovnik Aleksander Daskalović. S petimi skicami v tekstu in s dvema v prilogi. Beograd 1925. Slovenska knjižarnica M. J. Stefanovića v Beogradu. Knjigo, ki je tiskana na veliki osemki in ima 191 strani, je napisal polkovnik Aleksander Daskalović, poveljnik 18. pih. polka, naš dober znanec iz razmejitvene komisije. Bitka pri Kobariidu je neopornito najbolj zanimiva in najbolj poučna operacija ne samo v svetovni vojni, marveč v celotni zgodovini vojne umetnosti. Nikjer ni tako zrelfno izraziti svojo moč bodi premljen in zamisljen manever, izveden energično in drzno, niti je kdaj bila tako težko zadeta mnogo številnejša vojska, ali brez vojaške častiljivosti in morale, pri tem pa slabo poveljevanja, kakor se je to zgodilo v tej znameniti bitki. Posledice te bitke so bile porazne za Italijo. Sam Cadorna, vrhovni komandant italijanske vojske, piše o tem: »Ta žalostna epizoda malo da ni nepopravna zapečatila usode Italije.« Delo polkovnika Daskalovića opisuje to interesantno vojno operacijo na jasn in vrlo zanimiv način. Dasi je knjiga pisana poglavito za strokovnjake, je njen slog tako lahek, da jo lahko čita tudi vsak nestrokovnjak. Razum opisna sama bitke je Daskalović na izredno koncizen način orisal tudi vse operacije ene in druge strani za to bitko. Njegove opazke o vzrokih in posledicah strašnega italijanskega poraza v tej bitki so pravilne in zelo zanimive. Pisec je črpal podatke, kakor je razvidno iz same knjige, večinoma iz italijanskih virov. /ato se samo čudimo, da je nastal vihar ogorčenja in protesta proti tej knjigi, ko je vendar zasnovana na zgodovinski resnici. Knjigo, ki stane 60 Din, toplo priporočamo naši javnosti. Naj bi ne bilo nikogar, ki se zanima za velike dogodke v svetovni zgodovini, da bi ne čital te knjige. Vsebinska knjiga je razdeljena na več delov. Uvodoma govori pisatelj o stanju italijanske vojske do vojne napovedi, o operacijah pred kobariidsko bitko, podaja opis soškega bojišča, navaja pravice za bitko na avstrijsko-nemški in na italijanski strani, razpravlja obširno o bitki sami, dne 24. 25 in 26. oktobra 1917, o umaknitvi in izgubah italijanske vojske ter končno o vzrokih poraza italijanske vojske.

— **Kako tolmači in razsoja uradniški zakon državni svet.** Spodaj prinašamo več razsodb državnega sveta, ki se nanašajo na pritožbe državnih uslužbencev proti prevečbi po uradniškem zakonu. 1. Tudi neprevedeni uradniki, kateri so dovršili zakonito določeno službeno dobo, dobivajo pokojnino po novem zakonu. 2. Uslužbenec, kateri so vpojojeni po odredbah dotedanjih zakonov, a podlaga za odmero pokojnine je edinole plača, ki jo je imel uslužbenec pri vpojojitvi. 3. Protizakonito ni, če je uradnik z ukazom postavljen v nižjo skupino, kakor jo predvideva njegov čin po čl. 1 uredb o razvrstitvi, ker zakon o uradnikih ne pozna čina, temveč del uslužbenec edino le po skupinah in osnovnih kategorijah. 4. Nepravilna razvrstitev uslužbenca ni predmet spora pri državnem svetu, ko gre za vprašanje pravilne odmere rodinske pokojnine dotičnega uslužbenca. Vprašanje o pravilni razvrstitvi bo državni svet razpravljaj, ko se pojavi to vprašanje kot predmet posebne tožbe. 5. Za 15% povečina osnovna plača se računa v pokojninsko osnovo samo onim upokojenim uslužbencem, ki imajo 35 let efektivne državne službe, a vojna leta se ne računajo za dosego pravice na to povzišče. 6. Na podlagi čl. 146. 1. odstavka zakona o uradnikih je osnova za računanje rodinske pokojnine osebná pokojnina uslužbenca, ki jo je imel ob času smrti ali ki bi jo imel, ako bi bil v tem času vpojojen. A osnova za odmero osebné pokojnine je edinole plača, ki jo je imel dotični uslužbenec ob času vpojojitve. 7. Uslužbenec, ki ima na dan vpojojitve 34 let, 6 mesecev in en dan službe, im pravico na polno pokojnino. 8. V primeri smrti državnega uslužbenca, ako je dobila njegova družina pravico do pokojnine pred polnomočnostjo zakona o državnih uslužbencih, se rodinska pokojnina ne sme odrediti po novem zakonu, temveč se mora odrediti na podlagi čl. 240. tega zakona ter na podlagi plače uslužbenca na dan njegove smrti. 9. Ob priliki suhega konkretnega primera, v katerem je minister izdal nov sklep in s katerim je svoj prejšnji sklep izpremenil, je postavil državni svet tezo, da je samo sodiščem prepovedano vračati se na svoje sklepe. Za administrativne oblasti velja načelo, da smejo svoje sklepe izpremeniti, ako to zahtevajo javni interesi in ako se s tem ne

DEMISIJA BELGIJSKE KABINETA. Ministrski predsednik Theunis in zunanji minister Hymanus.

kršijo že pridobljene pravice. 10. Pri uradnikih, katerim gre v smislu čl. 7. zakona o državnih uslužbencih 10% povišanje rednih prejemkov, se mora vzeti kot temelj za računanje pokojnine za 10% povišana imovina in položajna plača, a ne tudi povišana stanarina, temveč jim gre le redna stanarina po čl. 138. zakona.

— **Smrtna kosa.** V Kamniku je dne 13. t. m. nenadoma umrl g. Ivan Exler, lesni trgovec in posestnik iz znane Exlerjeve rodbine. Pogreb bo v sredo 15. t. m. popoldne. Pokojnik je bil velegleden kamniški meščan, odločen narodnjak, mož, ki je bil znan in spoštovan po vsi okolici. Bil je ljubezniv družabnik, zato je bil v vsaki družbi dobrodošel. Delavnega, podjetnega moža bodo v Kamniku težko pogrešali. Bodi mu ohranjen prijazen spomin! — V soboto zvečer je umrl v ljubljanski bolnici g. Bogdan Rasteiger, uradnik Trboveljske premogokopne družbe in slušatelj ljubljanske pravne fakultete. Bil je idealen mladenič in zvest pristaški demokratske stranke. Zavrtna bolezen, ki se ga je lotila pred nekaj meseci, je sedaj uničila mlado, narčtov polno življenje. Blag mu spomin! — V ponedeljek 13. t. m. je po kratki mučni bolezni v cvetu mladosti 20. let umrl g. Karel Hudovernig, sin tovarnarja g. Hudoverniga v Ljubljani. Pokojnik je bil simpatičen mladenič, ki so ga imeli radi vsi, ki so ga poznali. Pogreb bo v sredo 15. t. m. ob 16. iz Kolodvorske ulice na pokopališče v Sv. Krištofu. Bodi mu ohranjen blag spomin.

— **Našega odličnega somišljenika g. Rudolfa Kališka v Fužinah pri Ljubljani** je zadela težak udarec. Dne 13. t. m. mu je po dolgi mučni bolezni umrl sin Rudolf. Bil je simpatičen mladenič, ki ga je radi njegovih vrlin vzbujal vsakdo, ki ga je poznal. Pogreb bo v sredo 15. t. m. ob 8. zjutraj iz Fužin št. 1. na pokopališče v Devici Marije v Polju. Bodi mu ohranjen prijazen spomin!

— **Orluna v Kranju** razvije dne 19. t. m. svoj prapor. Razviti bo združeno z veliko ljudsko veselico. Zveza z vlaki nadvse ugodna, na kar opozarjamo. 761

— **Rogaška Slatina.** Izšla je za veliko noč prva številka drugega letnika »Zdravilškega vestnika in imenika gostov«. I. tošnja sezona obeta biti zopet slajna. Članek »Gostom - bolnikom«, ki ga je napisal g. Miloš Verk, je zelo umesten. Vabi jih v zdravilišče v času, ko ni vrveža, najboljšo v predsezoni od maja do srede junija. Za umetniške prireditve se treba prijaviti do 15. maja. List urejuje g. dr. Ivo Šorli, notar v Šmarju pri Jelšah.

— **Velik požar v Skoplju.** Dne 11. t. m. ponoči je nastal v Skoplju požar, ki bi bil kmalu uničil vse vardarsko predmestje, radi česar bi nastala ogromna milijonska škoda. Požarna bramba in vojaštvo je s požrtvovalnostjo lokaliziralo požar. Zgorela je samo ena hiša in cenijo škodo na 300.000 dinarjev.

— **Krvav dogodek v Zagrebu.** Na velikonočno soboto je nastal v gostilni Firiliana Kušla na Trgu I. v Zagrebu krvav pretep med orožniškim pripravnikom Milom Bobičem in slugom Mijo Vukovskim. Med pretepom je Bobič Vukovskega z nožem dvakrat sunil v rebra in enkrat v vrat. Težko ranjenega so prepeljali v bolnico, a ni upanja, da okreva.

— **Samomor našega rojaka v tujini.** V Dugleru v Ameriki se je ustrelil naš rojak Janez Rolc. Pognal si je kroglo v glavo in je bil takoj mrtev. Pokojni je bil doma iz kamniške okolice.

— **Zverinski oče.** V Sarajevu je bil aretiran 37 letni Mehmedalija Šetić, ki je splošno zlorabil svojo 9 letno hčerko. Izročili so ga sodišču.

— **Samomor uradnika.** V Mitrovici se je ustrelil 25 letni Dimitrijević, uradnik Saveza Srpskih zemljoradniških zadrug. Vzrok samomora so bile rodinske neprijetnosti.

— **Smrtna nesreča.** V rudniku Breza je te dni ubilo rudarja Savo Paranovača. Ubil ga je električni tok. Nesrečnež je zapustil ženo in več otrok.

Iz Ljubljane.

— **Jurjevanje na ljubljanskem gradu.** Kakor smo že poročali, se vrši letošnje Jurjevanje dne 3. maja. V slučaju slabega vremena se preloži na 10. maja. Po obširnih pripravah soditi, bo letošnja prireditev po svoji pestrosti in zanimivosti prekašala vse dosedanje. Rodoljubi, agitirajte že sedaj za to televažno in priljubljeno narodno prireditev. 760

— **Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«.** V torek 14. t. m. skupna vaja. 762

— **Podpornemu društvu slepih v Ljubljani** je daroval ravnateljstvo obč. zavarovalnice d. d. »Sava« v Zagrebu namesto vena na krsto blagopokojne soproje ravnatelja naše tukašnje poslovalnice g. Ivana Röggerja, gospe Gabrijele Rögger, 1000 dinarjev, kateri znesek je prejelo imenovano društvo, za katerega se najlepše zahvaljuje.

— **Dotična znana oseba,** ki je v soboto zvečer v gostilni »Kajfež« (sred. soba) pomotoma zamenjala dežnik, se prosti, ja ga lototam pripise nazaj, kjer dobi svojega. 763

— **Razne tatvine.** Aretirani so bili Rudolf Virant, Matko Razberger, Fran Jarc in Platner Josip, ki so oslenarili Ivana Možina za 1500 Din. — Mariji Mihelič je bilo na Vodn'kovem trgu ukradena denarnica z 900 Din. — Franu Zupanu je bilo ukraden 1500 Din vredno kolo. — Neznani storilci so vlomili v trgovino Antona Jarca in mu odnesli 120 Din gotovine. — Dne 8. aprila je bilo vlomljeno v graščino Pokojišče Tatovi so odnesli razno perilo v vrednosti 2725 Din. — Dne 4. t. m. je bilo v Zg. Zuhah pri Kranju vlomljeno v shrambo Marije Kovač. Tatovi so odnesli za 2500 Din klobas. — Proti trgovskemu potniku Franu Tratiniku je vložena ovadba; ker je v Ljubotomeru ogoljufal »Gospodarsko združbo« za 2500 Din ter zasebnico Karolno Mavrc za 733 Din.

— **Ostmark (Dunaj) — Ilirija 3 : 2 (2 : 0).** Za velikonočne praznike je gostoval v Ljubljani že od lani znano moštvo dunajske Ostmark, ki je nastopilo proti Iliriji. Ljubiteljem sporta se je oba dni nudil lep užitek, kakaj obe tekmi sta bili kolikorotiko na višini ter precej napeti. Prvi dan je Ostmark zaslužno zmagala s 3 : 2 (2 : 0). Predvedla je tipično dunajsko igro, žoga se je podajala nizko, kvečjemu polvisoko od moža do moža, poleg tega pa so skoraj vsi igralci pokazali tehnične finese. Ostmark je mela in puncto tehnike velik plus pred Ilirijo, kar je ta nadoknadila z nenavadno poztvovalnostjo in borbenostjo. Gostje so bili prvi polčas že z 2 : 0 v vodstvu, ko so se domači šele znašli. Ilirija je tekom petih minut drugega polčasa izenačila. Proti koncu je zopet popustila in so gostje malo pred zaključkom dosegli vodstvo in zmagali.

— **Akademsko društvo jugosl. tehnikov** v Ljubljani priredi v nedeljo dne 26. aprila t. l. cvetlični dan in prid izpopolnite svoje znanstvene knjižnice. Ker je to edina knjižnica te vrste na ljubljanski univerzi, ter jo mora omenjeno društvo vzdrževati brez državne podpore, prosimo cenitelno občinstvo, da pripomore v kar največji meri k dobremu uspehu te akcije. Odgov. ADJT. 753/n

ŠTAMPILJE iz kavčuka in kovine
Pečatne znamke - etikete
izdajuje: Fa ANTON CERNE, graver, Ljubljana

Iz Celja.

— **Prihodnji redni sestanek JDS za mesto Celje** se vrši v sredo, dne 15. t. m. ob 20. uri v klubovi sobi Celjskega doma.

— **Odlikovanja, napredovanja in spremembe oseba pri celjski pošti.** Z zlato svetinjo za marljivo službovanje so Nj. Vel. kralja odlikovani sledeči uradniki tuk. pošte: upravniki Anton Mirnik, Anton Boc, Karel Mlakar in Roza Korošec. Napredoval je uradnik II. kategorije 4. stopnje Ivo Gam s v 3. skupino II. kategorije. Premesteni so od pošte Celje: uradnik II. kategorije 4. skupine Marija Rabič v Mežico in Ana Kupec v Ljubno ter pripravnik zvanjske kategorije Ciril Trbolec k pošti Ljubno pri Planini. Upokojen je podčelnikov zvanjske kategorije Jernej Vovk.

— **Aretiran je bil rudi suma neke tatvine** v vlaku 38 letni delavec Josip Krese, doma iz št. Petra pri Novem mestu. Bil je oddan v zapore celjskega okrožnega sodišča.

— **Sprememba posesti.** Hišo s pripadajočim vrtom na Savi je kupil od gospe Marije Sadagdinove stavbenik g. Vinko Kučec.

— **Družabni večer s člankom in govornimi prireditvami JDS za celjsko okolico** v četrtek dne 16. aprila ob pol 20. zvečer v gostilniških prostorih g. Pernočerja v Gaberju. Vabljeni so k prireditvi vsi sordiljeniki.

— **Samomor.** Zastrupila se je v petek v Gaberju v Westemovi tovarni s kislino, ki jo uporabljajo za emajljanje posode, 18-letna tovarniška delavka Franciška Kaučič. V težkem stanju so jo prinesli na njen dom iz tovarne, kjer je v noč od petka na soboto umrla. Vzrok samomoru ni znan. Bajne nesrečna ljubezna.

Razpečevalci ponarejenih kolkov pod ključem.

Svoječasno je povzročila v naši javnosti mnogo prahu znana mariborska afera s ponarejenimi koleki, ki so se fabricirali v Gradcu in nato kar na debelo razpečavali v promet. Kolovodja družbe, ki je prodajala in razpečavala kolke, je bil neki Josip Dobrovnik iz Ptuj, ki je bil aretiran in pred kratkim pred poroto obsojen na 2 in pol leta ječe. Kako obsežno je bilo delovanje te družbe, je razvidno iz delstva, da so se ponarejeni koleki pojavili sedaj, skoraj čez eno leto tudi v Ljubljani. No, policija je imela srečo in je razpečevalce kolkov takoj izsledila.

Dne 10. t. m. je v Pražakovi ulici ponujala Josipina Zagar iz Spodnje Šiške v neki trafiki 5 dinarske koleke na prodaj. Policija je bila o tem obveščena in je Zagariove aretirala. Ta je izjavila, da ji je dal koleke njen mož Anton, kateri jih je dobil od nekega trafikanta na Dunajski cesti. Zaslišan je bil tudi trafikant. Mož je izpovedal, da je dobil koleke od Dominika Spiničiča, znanega verižnika, ki pa je sedaj brez vsakega pošla. Spiničič je svoječasno hodil z Dobrovnikom in nekoč mu je ta v kavarni »Slon« izročil večjo količino kolkov, da mu jih spravi v promet. Seveda se je Spiničič te kupčije takoj lotil in je koleke ponudil omenjenemu trafikantu. Sedaj je vsa družba, pri kateri so zaplenili okoli 1000 komadov ponarejenih 5 dinarskih kolkov, izročena sodišču.

Velocentenal

Gotovo so Vam ostali v dobrem spominu kreni, fiotiri in etamini, katere ste kupili v lanski letni seziji pri »Oblačilnici« po izvanredno nizkih cenah.

Tudi letos si lahko nabavite v najmodernejših vzorih:

perlini krep po Din 12-50 za meter
perlini frair 103 cm širine Din 33-
perlini frair 70 cm širine Din 22-50
perlini etamin Din 30-
volneni delen Din 40-
le pri Oblačilnici v Ljubljani
Miklošičeva cesta 7

Turčin star 151 let.

Stari Turek prispel v Beograd kjer je bival kot mlad vojak.

Beogradske listi zelo obširno pišejo o Turku, ki živi v Carigradu in je dopolnil 151. leto starosti. Italijansko zdravniško društvo je tega človeka iz 18. stoletja pozvalo v Italijo, da ga opazuje. Na svojem potu v Italijo je v nedeljo Turek prispel tudi v Beograd. Na poročilo o prihodu carigradskega Matuzalema se je zbralo na beogradskem kolodvoru veliko število radoovednega občinstva. Ko je vlak obstal, je Turek odšel v restavracijo, da se okrepča. Je to visok in plečat človek z velikim orlovskim nosom. Takoj so ga obkrožili novinarji in ga začeli izpraševati po raznih zanimivostih. Starec se zove Zoro-aga Vitlis, rojen v Kurdistanu leta 1774. Njegovo življenje je polno najrazličnejših zanimivosti. Ni prvč v Beogradu. V Beograd je že prišel leta 1801., sicer ne po železnici, toda na brzem arabskem konju. Dve leti je živel v Beogradu kot mlad turški vojak. O svojih vtisih sedaj je dejal Zoro Aga:

— Več ne poznam Beograda. Dobro pa se spominjam starega beogradskega mesta!

— Čeprav ima na hrbtu trikrat po 50 let, je Zoro-aga kljub temu še krepak. Ima lepe biserne zobe, bele in čvrste.

— V tretje so mi zlasti! Če alah da, mi pridejo še četrti! — In pokazal je na svoje bele zobe. Ko je bil star 130 let, je dobil tretje nove zobe, ki so, kakor kakega mladeniča, Zoro-aga se je večkrat oženil. Ena žena mu še živi in je stara 68 let. Zadnjičkrat se je Zoro-aga oženil, ko je bil star 101 leto. Najstarejši sin ima 85 let. Ostala deca mu je že davno pomrla, žive mu samo trje sinovi iz zadnjega zakona. Zoro-agovo življenje ni bilo vedno veselo in brezskrbno. Zadnji čas opravlja v Carigradu funkcije načelnika carigradskih nosačev.

J. A. Henckels
Zwillingwerk, Solingen
tvornica finih jeklenih izdelkov

zastopa od 1. aprila 1925 v Sloveniji. Hrvaški, Slavoniji in Sremu firma Gustav Hildebrandt, Wien 1, Kärntnerstrasse 24, ki ima že več let njena zastopstva. Gospod Hildebrandt mlajši pride dne 20. aprila t. l. za nekaj dni v Ljubljano in bo stanoval v hotelu »Slon«.

Julijska brajina.

— **Ali bo sedaj konec?** Policija je izvršila zadnje čase po raznih krajih okoli Gorice nove preiskave. Oblast zasleduje dvojce: iše komuniste in frentdiste. Stevilne preiskave niso dale nikakega takega rezultata, kakršnega bi radi dosegli fašistovski huijskači, zadnja baš izvršena preiskava pa je doživela tak fiasko, da se ji celo z uradne strani naglasno, da v gorški okolici ne obstoji nikak »movimente sovversivo«, o katerem se je toliko razpravljalo in pisalo. Vprašamo, ali bo sedaj konec preganjanja in zasledovanja Slovencev po gorški pokrajini in ali smemo upati na pričetek boljše in pametnejše ravnanja z našimi ljudmi?

— **Jugoslovenski dikeji v Trstu.** V soboto je prispel v Trst 24 dijakov in dijakin trgovske akademije iz Zemun. Spremljajo jih profesorji S. Radošević in I. Dorčić ter dve gospe. Ogledali so si mesto in površno tudi pristanišče. Popoldne so odšli v Benetke, posejijo Milani in Genovi ter se vrnejo nato v Trst, kjer se jim po drobnejše razkaze pristanišče in si ogleda jo ladjedelnico, Miramar in drugo. V pravo slavni cerkvi proslavijo veliko noč.

— **V varstvo pitčev.** Pokrajinska upravna komisija je izdala odlok, po katerem zadene kazno 200 do 2000 lir vsakega ki bi pobiral jajčka ali izvaljene ptičje gnezde. Namesto nedoraslih otrok bodo kaznovani njihovi starši ali varuhi. Varstven organi imajo strogo nalogo, da naznanijo nemudoma vsakega, ki bi prekršil omenjen odlok. Tako je pravi!

Gospodarstvo.

Iz zgodovine naše železne industrije.

Topljenje železne rude v železo je že prastaro, sega nazaj v dobo brona. Več kakor pred 5000 leti so izdelovali Egipčani, Etiopci in Indijci železno orodje, različno železno orodje in celo neke vrste železne pluge. Pridobivali so to za človeško kulturo najprej dragoceno kovino na prav priročni način, tako kakor jo pridobivajo še danes nekatera divja plemena, namreč s pomočjo ročnih mehov. To bi bila nekako prva doba železne industrije.

Tudi pri nas v naših pokrajinah je železna industrija zelo stara. Še dandanes se vidi na porobkih gorenjskih hribov, na kraji, ki so posebno odprti vetrovom, ostanki rimskih železnih topilnic. Mala planica vrh porobka, pod njo pa velike množine vrh, še polne železne žilindre pričajo, da je tukaj stala pred več tisoč leti rimska topilnica. Pa zakaj ravno na takih krajih? Stari narodi so znali izkoristiti naravne sile.

Lesu za ogelje je bilo v širnih gozdovih v izobilju. Železna ruda je bila po večini tudi kar na površju. Globoke doline po Jelovci in tudi v raznih drugih pokrajinah se danes pričajo, kje so Rimljani kopali železno rudo.

Iz notranjosti gozdov so vozili rudo na pobočja čisto po v skalo vsekanih potih. Tihi sledovi se poznajo še dandanes. Na pobočju so postavili peč, naložili vanjo rudo, pomešali z ogljem, in jo zakurili. V eter je nadomeščal mehove in oddajal potrebni kisik. Ker je bilo to pridobivanje zelo primitivno, je bilo tudi topljenje precej površno, nepopolno in je ostalo nad polovico kovine v žilindri. Kaj je bilo v srednjem veku z železno industrijo v naših krajih, ne vemo, pač pa opazimo v 14. stoletju zopet rudarje in kovinarje, ki prihajajo po največ iz Italije in se naseljujejo po naših krajih in sicer povsod, kjer so bili v bližini rudnikov gorski potoki.

Tehnika je napredovala in z njo je prišla druga doba. Množina železa, ki se je pridobivala s pomočjo peči na veter, ni več zadostovala, treba je bilo rudo bolj izkoristiti in žilindre, ki so iz te dobe, so že dokaj lažje in vsebujejo dosti manj železa kakor one iz starejših časov. V tej dobi vidimo pričetek izkoriščanja naših vodnih sil. Po rekah šumi voda na kolo in goni kovaški moli, ki piha v kovaško peč. Železo, ki priteče iz visoke peči, je treba prekovati. Kosi železa pridejo pod veliko klado, ki ga goni voda.

Daleč po okolici se razlega veselje obunkate, bunkate težkega žužnjakega klavirja. Povsod, kjer odmeva ta pesem, je v omejenih dobi blagostanje. Zarečja razgleda se lica suče kovač v velikih kleščah kos surovega železa, po katerem razbija neumoljivo težko klado, dokler ne postane volno. Zadovoljni so kovači, zadovoljni so trgovci, ki razpečavajo železno robo, veselih obrazov stopajo za vozovi, natovorenimi z železno rudo okoličani, ki rudo ali sami kopljejo ali jo dobivajo od rudarjev in ogiljarjev, ki vozijo iz gozdov črno ogelje. V gostilnah pa je prepevanje in radanje od zore do mraka in še pozno v noč ni miru. Vse življenje se koncentira v industrijskih vaseh in trgih. Pa tudi od strani oblasti so takaj kraji in tudi stanovanjski splošnosti. Dočim so kmetje podložni graščakom, so rudarji in kovači, kakor tudi ostali prebivalci takih krajev prosti in imajo svojo lastno gospodsko. Naseljenici se poslovnemu, prej bareli, postanejo Varini, Spendalji, Spendalji, Caposso se spremene v Kapuse, Giovanni v Zvane itd. Pa tudi več drugih domačih priimkov ima svoj izvor v žužnjah in kovinskih podjetjih. Tisti, ki je odprl pot pogačji, to je oni, ki je predelal žid, da se je moglo raztopljeno železo razliti, je Pogačar, tisti, ki je železno pogačje razlil, je Pogačnik. Za blagostanje naših pokrajin zvedo Nemci in pod vlado Marije Terezije se naselijo po naših pokrajinah, po največ rudarji in zato se imenuje del Jelovce, kjer so tujci kopali rudo, to je med Kropo in Dražgošami. »Rajha in ruda, ki so jo priseljenici dovažali, se imenuje »nemka«. Tudi ti se kmalu poslovnijo v prav malimi izjemami. Le nad Sorico in v Danjuh in še nekateri stari ljudje, ki govorijo med seboj nemški, pomešano z mnogimi našimi besedami. Taka druga, za nas kraje srečna doba, traja pri nas do osemdesetih let preteklega stoletja.

Sreča ni trajna, vse mine in tako je bilo tudi z blagostanjem v naših pokrajinah. Odmev klavirja ponehava in z njim tudi pesem zadovoljnega ljudstva. V železni industriji nastopi nova, tretja doba in sicer zopet z napredkom tehnike. Leta 1855 konstruira Bessemer hrustko, to je večjo peč, ki ima obliko hrustke. V raztopljeno surovo železo se vpraša poljubna količina zraka in tako železo razogledni. Naredi se lahko v par minutah več ton kovnega, tekočega železa ali pa tekočega jekla. Leta 1878 napreduje železna industrija s »Thomsonovim procesom«. Ko so iznašli leta 1890, parni stroj in pozneje leta 1850, pričetki graditve železnic, je pričelo na vsem kontinentu primanjkovati kovnega železa in šele z iznajdbo »Bessemerjeve hrustke« so se moglo dobavljati zadostne količine železa. Skupni svetovni pridelek surovega železa je znašal leta 1800, približno 825.000 ton, leta 1850 okoli 4.750.000 ton, leta 1900 40,4 mil. ton, leta 1913 pa 76,5 mil. ton.

Z omenjenimi napredki tehnike je odklenkalo dolinam z manjšimi vodnimi silami in železna industrija pride v tuje roke in se preseli v večje kraje. Pa tudi pridobivanje rude se je spreminilo. Kar je bilo rade v lahko dostopnih krajih, je bila potem na tista, ki je bila globlje pod zemljo, kar se pa vsled dražje delavske sile ni več plačalo, domače rudarstvo propade. V naših pokrajinah so odkrili velike zaloge železne rude, posebno ob severni ali Afrike. Z napredkom prometa odpade

neobhodna potreba, da se železna ruda nahaja tam, kjer so žužnje, vendar pa igra pri svetovni konkurenci podvoz še vedno veliko vlogo. Železno rudo natovorijo v afriških rudnikih kot balast na ladje in jo pripeljejo skoraj brezplačno v Trst in iz Trsta v kranjske žužnje, ki so na Jesenicah, last Kranjske industrijske družbe. Kapital je nemški, uradnik, predelavec, mostar, vsi, ki imajo lažje delo in ki več zaslužijo, so Nemci ali pa morajo biti posebno naklonjeni Nemcem, če hočejo ostati na svojih mestih. Trpin delavec, ki ni več prost kot je bil pred leti, ta pa je Slovenec in tudi tega se prične pomemkavati. V vseh večjih industrijskih krajih se grade nemške železnice. Z gradbo turške železnice se zniža podvoz, ker se skrajša proga med Jesenicami in Trstom, obenem pa se odpro za karovane nemškemu valu, ki prodira skozi Karavanke in se razlije po Sloveniji. Jadranski most z glavni stebri, Jesenice, Gorica, Trst je postavljen. Za izpopolnitev železne industrije Kranjske industrijske družbe postavijo v Šklednu v tržaški okolici velike topilnice. Mesto da se prevažajo težko, manj vredno rudo iz Trsta na Jesenice, rudo že takoj pri izvoru v Šklednu pretope in jo pošljejo po kratki železniški progi preko Gorice na Jesenice v nadaljnje obdelovanje. Tako je bilo do prvega leta 1918.

Položaj na žitnem trgu.

(Novosadska blagovna borza.)

Na novosadski blagovni borzi so notirane cene žita pred velikonočnimi prazniki (v oklepaju cene 6. aprila): pšenica baška 2% 360 (455), turščica baška 165 (195), moka št. 6 505, moka št. 0 660 (660). Velike spremembe in kolebanje cen na ameriških tržiščih so začele vplivati slednjič tudi na evropska tržišča, kjer prehaja poslovanje polagoma v normalni tir. Pri nas je bila sicer tendenca ves čas nespremenjena in čvrsta, ker ameriško notranje ni vplivalo na naše cene. Glavni razlog je slaba ponudba od strani producentov in popolno zatiranje v izvozu moke. Domači konsum se polagoma zalaga in mlini kupujejo samo manjše količine po svoji faktični potrebi. Če se, da je blago v cenah povsod zelo padlo in da trgovci nimajo niti najmanjših zalog, toda navzlic temu ni nikakvega izgleda, da bi cene poskočile, ker bi tendenco navzgor takoj paralizirale cene ameriške 80 kg težke in povsem čiste pšenice, ki leži v Trstu in se prodaja po 425 Din franco postaja Gruz.

Za turščico se srednjeevropski konsumenti še vedno malo zanimajo. Za rafelijo Braila je nekoliko povpraševanja po nizkih cenah, toda v skladu z argentinskimi notiranjem. Pri nas je dovolj na tržišča zelo nazadovani in ponudba je postala slaba. Producenti so pozorni predvsem na surove turščice po relativno dokaj visokih cenah in se ne morejo sprizniti s sedanjimi cenami. Producenti pa drže ostale zaloge, ker računajo, da bodo cene poskočile. Naši konsumenti v Evropi bodo prisiljeni v dolednem času zopet kupovati. Posledica tega bo, da se cene nekoliko popravijo vsaj v mejah svetovne paritete, ker so sedanje cene daleč pod to pariteto.

Na domačih tržiščih so notirane cene žita: pšenica baška 460 Din, srbijanska 380, rž 330, ječmen 300, oves 290, turščica prompt 172, turščica maj 178. Na inozemskih tržiščih je notirala: Chicago pšenica maj 153 dolarjev (350 Din), turščica maj 106 dol. (245 Din), turščica junij 109 dol. (250 Din); Antwerpen turščica 10,30 hol. goldinarjev (255 Din), Bratislava turščica maj 125 Kč (230 Din), Dunaj pšenica 53 Šillingov (455 Din), turščica 27 Šil. (232 Din).

—g Naš panj. Opis in praktični navod, kako naj čebelarimo v njem. Po lastnih izkušnjah za slovenske čebelarje priredil Anton Znidaršič. Čebelar v litrski Bistri. Samozaložba Razvseljiv napredek našega čebelarstva v zadnjem desetletju je pripisati zlasti dejstvu, da so pričeli čebelarji opusati vedno bolj in bolj razne manj vredne in nepraktične panjeve sisteme in se oprijemati enotnega Znidaršičevega panja. Kar nas je osrečilo Znidaršič pred leti, ko nam je podal svoj panj, ni naše veselje nič manjše danes, ko sprjemamo izpod njegovega večjega peresa knjigo, s katero bo zamašena občutna vrzel v našem čebelarstvu slovo. V kratki in jedrnatih obliki, ogibajoč se dolgovoznega teoretičnega razmotrivanja, nas seznanja pisatelj z vsemi tajami iz svoje bogate in dolgoletne prakse. Samo čisto, kleno zmo je to, preizkušeno v ognju nad tridesetletno, vztrajno, drudapolnega, toda plodonosnega dela. Snov je razdeljena prav pregledno v 12 poglavij. Za Gerstingovo teorijo, ki tvori osnovo novodobnega čebelarstva, sledi natančen opis A. — Z. Znidaršičevega panja in vseh njegovih najnovejših izboljšav. Poglavje o orodjih obsega je najpotrebnejše, v kolikor zanima čebelarja-praktika. S posebno skrbjo in temeljitostjo so obdelana poglavja o opravljanju raznih del v A.—Z. panju, vzgoji matice, trčanju, čiščenju, shranjevanju in prodaji medu. Prezanimivo je nadalje poglavje o prevajanju čebel v pašo. Tukaj je podano vse, kar je potrebno znati sodobnemu čebelarju, ki hoče doseči v svojem obratu čim največji čisti donos. Pa tudi ostala poglavja o čebelnjaku, preseljevanju čebel iz kranjčev na premakljivo satje, pridobivanju medu iz kranjčev, pridobivanju medu v satju itd., pričajo o veliki bužnji, ki jo je nasklonil pisec svojemu, zares mojstrskemu delu. Jezik je lep in čist, oprema knjige razkošna in bogata. Že itak poljubno vsebino ponazarja nad 100 krasnih, večina izvirnih podob. O ceni se more reči: da pač ni v nobenem razmerju z opremo in obsežnostjo knjige. V inozemstvu bi stal enak proizvod najmanj še enkrat toliko. Brez dvoma bo pričujoča knjiga za nepregledno dobo prava in zvesta vodnica našim čebelarjem pri čebelarjenju v A.—Z. panju in bo pripomogla v znatni meri k tem naglednim razvojem in napredku našega čebelarstva. Prof. Jos. Priol.

—g Telefonska zveza Beograd-Curij. Ministrstvo pošte in brzojava je sklenilo s švicarsko telefonsko upravo pogodbo, da se v kratkem otvori direktna telefonska zveza Beograd-Curij.

—g Koliko izdelujemo spirita. Po podatkih generalne direkcije neposrednih davkov je znašala produkcija spirita l. 1923/24 (od 1. avg. 1923 — 31. avg. 1924) 6.895.306 hl. Konsumentom v državi je bilo prodano 3.908.899 hl., v tehnične in industrijske svrhe 2.195.463 hl., v inozemstvo smo pa izvozili 500.590 hl. spirita. Država je imela od tega 78.865.001,50 Din dohodkov.

—g Nemške marke vzete iz prometa. Dne 5. julija izgube veljavo vse nemške marke dosedanjih emisij. Državne blagovne jih bodo sprejemale in menjale samo do 5. julija. Za 1 bilijon dosedanjih mark se dobi 1 rentna marka.

To in ono.

Oblika zemlje.

Vprašanje oblike naše zemlje se smatra že davno za rešeno; zemlja je okrogla ali bolje rečeno sferoid, ki je na tečajih nekoliko pottlačen. Ta istina je znana vsem, celo malo izobraženim ljudem. Dvomijo o nji morebiti samo znanstveniki. Problem oblike zemlje ima za seboj dolgo zgodovino. To je cela vrsta kompliciranih matematičnih računov in zaključkov glede oblike, ki jo ima trdo telo, vrteče se okrog svoje osi. V poštev prihaja pri tem brzina kroženja in različna gostota zemlje. Po dolgih raziskavanjih je prišla matematična analiza do zaključka, da ima zemlja obliko sferoid ali elipsoida. Elipsoida se razlikuje od sferoida v tem, da njegovi meridiani niso enaki elipsi.

Začetkom 18. stoletja je nastal med učenjaki velik prepir. Nekateri so trdili, da je zemlja sferoid, ki je na tečajih pottlačen, drugi pa, da je sferoid, pottlačen v smeri osi. V obeh slučajih so trditve utemeljene z matematičnimi dokazi. Spor se je poostil tako, da je nastal v znanstvenem svetu pravi škandal. Pariška akademija znanosti je sklenila definitivno rešiti vprašanje s tem, da je poslala dve ekspediciji, eno v polarni krajje Laplandije, drugo pa na ekvator, v Peru v svrhu geodetskih izmerjav. Delo ekspedicije v Laplandiji je trajalo eno leto. Sodeloval je med drugimi tudi akademik Monpertoy, ki je bil dolgo tarča sarkastičnih napadov izpod Voltairjevega peresa. Ko se je učenjak vrnil v Pariz, je naročil nekemu slikarju, naj napravi njegov portret. Naslikal ga je v kožah, držečega v roki pottlačeno zemeljsko oblo. Rezultat laplanske ekspedicije je bil ta, da je zemlja na tečajih plosčata.

Delo ekspedicije v Peru je trajalo 10 let. Ekspedicije so se udeležili trije francoski učenjaki in dva španska častnika. Udeleženci so preživeli celo epopejo zanimivih dogodkov. Eden učenjakov je bil ubit v neki romantični stori, drugi se je oženil z neko kreolico ter se je lotil osebnih poslov. Ekspedicija je ostala slednjič brez vsakih sredstev. Navzlic vsem nezgodam pa je imela ekspedicija uspeh. Rezultati so potrdili zaključke, ki katerim je prišla laplanske ekspedicije.

Tako je bilo torej dognano, da je zemlja na tečajih plosčata. Poznejše ekspedicije na tečaje in ekvator, kakor tudi matematični računi so dali slične rezultate. Ali vsi ti rezultati se ne tičejo zemljepisne površine zemlje, temveč takozvanega geoida, to je površine oceanov, če si mislimo, da pokrivajo tudi suho zemljo. Sama zemlja se znatno razlikuje po obliki od geoida. Ali tudi geoid lahko samo približno smatramo za sferoid. Geolog G. Green je nastopil leta 1875, z novo teorijo, po kateri se je zemlja polagoma deformirala ter je dobila približno obliko tetraedra. Mnogi geologi so se pridružili tej teoriji, mnogi, zlasti matematiki, so jo pa izpodbijali.

Letos v januarju je nastopil v pariški akademiji znanosti učenjak Horrocks s trditvijo, da ima zemlja obliko jajca. Po njegovem mnenju obe polovici zemlje severno in južno od ekvatorja nista simetrični. Južni del je baje daljši. Največji radius ni na ekvatorju, nego na paraleli, ki leži južno in severno od ekvatorja. Ta številka nima nič skupnega s tetraedrom. Problem oblike zemlje za znanstvenike torej še ni rešen.

Madžarski patrijot — pustolovec in zločinec.

Ajtera Amalije Leirerjeve, o kateri smo poročali v vseh podrobnostih, je pokazala vso gnobilo madžarskih razmer. V tej aferi je igral veliko vlogo ravnatelj elektrarne v Budimpešti Okolicsanyi. V drugi polovici marca, dan po aretaciji četa Amalije Leirerjeve, ki je bil osušen krivostanstva in umora, se je zgledil v tiskovnem uradu budimpeštanske policije neki neznanec. Nastopal je tako samozvestno, da je bilo na prvi mah videti v njem člana irendistične organizacije. Navzoči policijski poročevalci madžarskih listov so smatrali, da je mož novi poročevalec radikalnega glasila A Nen. Neznane je posegel v njihov pogovor, ki se je tikal starega Leirerja »Prav se godi staremu falotu,« je dejal prepraveval, »le dobro ga primite, saj spada na vislice!«

Nekaj dni pozneje se je policija preprčala, da je neznanec ravnatelj mestne elektrarne Ladislav Okolicsanyi, osušen krivostanstva in umora Amalije Leirerjeve. Mož so aretirali in priveli pred policijskega svetnika Katonya. Zasliševanje je trajalo več ur. Policijski organi so se čudili trdovitosti tega tipa s strašno prošlostjo. Dva dni so ga morali pripraviti, predno je priznal, da je sokrivec morilca Podora.

Njegova obitelj izvira iz slovaškega plemstva. Kot 17 letni mladenič je prišel Okolicsanyi z 2 krunama v žepu v Budimpešto. Dobil je službo v mestni elektrarni, kjer je ostal do vojne. Šele zadnje leto vojne je moral k vojakom in sicer k trdnjavskemu topništvu v Komorn. Dobil je čin kadeta. Po revoluciji je postal aktivni član vojaškega sovjeta. Boljševiški štab ga je poslal v rudarski revir Salgo Tarjan proti delavstvu in češkim četam. Tu je streljal in moral kot prvi hrvali. Toda

(od 1. avg. 1923 — 31. avg. 1924) 6.895.306 hl. Konsumentom v državi je bilo prodano 3.908.899 hl., v tehnične in industrijske svrhe 2.195.463 hl., v inozemstvo smo pa izvozili 500.590 hl. spirita. Država je imela od tega 78.865.001,50 Din dohodkov.

—g Nemške marke vzete iz prometa. Dne 5. julija izgube veljavo vse nemške marke dosedanjih emisij. Državne blagovne jih bodo sprejemale in menjale samo do 5. julija. Za 1 bilijon dosedanjih mark se dobi 1 rentna marka.

boljševiški režim ni bil po volji, ker ni smel nositi zlatih distinkcij. Zato je začel skrivaj organizirati prevrat, ki se pa ni posrečil. Poročnik Okolicsanyi je moral begovati v Srbijo, kjer se je izdal za nadporočnika. Dobil je tudi dokumente kot nadporočnik ter je vstopil v novo madžarsko narodno vojsko v Segedinu. Od tu se vrne kot nacionalni junak v Budimpešto. V Budimpešti so bili takrat zlati časi. Stanovanja so bila prazna, trgovine zapuščene. Ubijati, krasti in pleniti, vse je bilo dovoljeno v imenu narodne pravičnosti.

Okolicsanyi, sin skromnega uradnika, ni zapravil nakradnega denarja. Shranil ga je ter vzel v najem posestvo ob slovaški meji. Duhovi se še niso bili pomirili, obmejni konflikti so bili na dnevnem redu. Zato je Okolicsanyi organiziral z dovoljenjem in podporo vlade svoj odred za borbo proti češkoslovaškim obmejnimi četam. S tem odredom je napadal čisto vasi na slovaškem ozemlju, kjer je ropal in moril. Kolikor mu je srce poželelo. Neki žrtvi je ukradel 600.000 Kč. Ko je bil osušen za krado, se je izgovarjal, da so kradiči česki komunisti. Ista takika, kakor pozneje pri umoru Amalije Leirerjeve. Slednjič so ga vendar razkrinkali. Njegov brat in sokrivec Gabrijel je bil obsojen na 12, on pa

HERRIOT NA POTU IZ PARLAMENTA. Novinarji ga oblegajo, da jim pove, kaj je s krizo njegove vlade.

Pozor, zakonci.

Često se govori, da nastanejo v zakonskem življenju gotove nevarne dobe, v katerih je verjetnost ločitve zelo velika. Za ta problem se zanima angleški zdravnik Cecil Jonson v svoji knjigi »Žena in lepota«. On smatra, da je zakon velikega pomena za lepoto žene in da postane ženska privlačna čisto šele v zakonu. Če pa zakon ni srečen, se polavijo posledice v ženski zunanjosti. Nesrečna zakonska žena izgubi navadno vso svojo privlačnost.

O nevarnih letih v zakonu, ki so obenem tudi mejniki zakonskega življenja, govori Jonson na podlagi angleške statistike o ločitvah l. 1922. Po tej statistiki je prišlo v 15 slučajih do ločitve v prvem letu zakonskega življenja 35 zakonskih zvez je trajalo 2 leti. Število ločitev med 2 in 3. letom zakonskega življenja je znašalo 403, med 5. in 10. letom 757, med 10. in 20. letom 930, po 20. letu pa 328. Drugo desetletje zakonskega življenja je torej najbolj nevarno. Zanimivo je tudi, da se znova poroči več ločitev mož, nego žena. Izmed omenjenih se je znova poročilo 1913 možkih in samo 1461 žensk.

Ustreljen vlomilec.

Poročali smo včeraj o senzacionalnem boju na življenje in smrt med zagrebškim detektivom in vlomilec. V tej ogorčeni borbi je krogla podrla vlomilca na tla. Kakor poročajo zagrebški listi, je bil Gjur Lončar eden najnevarnejših in najbrznejših zagrebških apašev. Listi navajajo tudi nekatere podrobnosti o predživljenju Lončarja in kako so ga izsledili.

Dne 19. februarja t. l. je bilo na progi Podusdeb-Zagreb med vožnjo vlomilca v vagon in iz njega izmetano 500 zavojev svile ter etamina v vrednosti 7500 Din. Že popreže sta bila izvršena dva slična vlomila. Železniška policija, ki je takoj uvidela, da ima opraviti z dobro organizirano vlomilsko tolpo, je ukrenila vse potrebno, da prepreči nadaljnje ropanje vagonov, odnosno, da nevarno družbo izsledí. Toda ni li uspelo. Med tem je neki član železniške policije opazil v izlozbi trdko D. Mikoč na listi blago in etamina, ukradeno iz vagonov.

na 10 let težke ječe. Preiskovalni zapor je osedel v Balassa-Gyarmatu, kjer sta sedela z njim v isti temnici morilec Julius Rakovsky-Podor in goljuf Karel Hudacek. Sorodne duše so se srečale in sporazumele. Rakovsky in Hudacek sta se prijavila vzklicnemu senatu ter izpovedala, da je Okolicsanyi nedežen. Na podlagi te izpovedi je bil pustolovec kmalu osvobojen. Vrnil se je v Budimpešto v elektrarno, kjer ni hotel več ostati kot navaden uslužbenec, saj je bil nadporočnik in vodja irendistov. Takoj je bil imenovan za inspektorja, imel je povsod protekcijo in začel je čistiti Budimpešto, kjer so bili na poti »protidržavni« elementi. Ker so mu bile podrejene vse stranke, je izdal pooblastila za poset v privatnih stanovanjih. Te legitimacije je dal članom terorističnih organizacij, ki so lahko brez zaprek zahajali v erszebtharoški klub, da položijo tam peklenški stroj. Tako so prišli teroristi tudi v fvaroško operetno gledališče, kjer so začeli z revolverji streljati v nič hudega sluteče občinstvo. S to legitimacijo je prišel tudi Podor v stanovanje Amalije Leirerjeve.

Dočim se je Okolicsanyi ponoči posvetoval s prijatelji iz kaznilnice, je nastopal podnevi kot glavni inspektor elektrarne, kot odlični družabnik in ugleden javni funkcionar. Izdal je za prijatelja umetnosti, posejal je umetniške razstave in zbiral slike. Slučajno se je seznanil z Leirerjevo. Na eni glavnih ulic je našel slučajno na posetnika Balinta, kateremu je odnesel 600.000 Kč. Hladnokrvno ga je premeril in mu vrgel v obraz: »Kaj zijaš, smrdeči žid, ali misliš, da te tu ne morem za glavo priključiti?« in vendar je bil Balint tisti, ki je preprečil, da ni policija tega pustolovca in zločinca osvobodila. Nekaj ur pozneje je prispela iz Olomuca brezolavka, v kateri je točno dokazano, da je Okolicsanyi skrivno umorila Amalije Leirerjeve. Zda mora narodni heroj in irendistični vodja gledati, da reši svojo kožo.

Mikoč je izjavil, da mu je robo dal v komisijo Rudolf Kovačič s Trešnjevke.

Policija je sedaj imela sled za tatovi. Začela je nadzorovati lokal Kovačiča na Trešnjevki. V torek zvečer so agenti vdrli v lokal, lastnika aretirali ter izvedli obširno preiskavo. Pri tem so zaplenili veliko vrednost ukradenega blaga. Bilo je robe v vrednosti 80.000 Din. Čim je policija odkrila ta vlomilski breg, je takoj uvedla obširno zasledovanje, da izsledí vodjo tolpe, ki se je skrivaj pod imenom Grivičič. Seveda so kriminalne oblasti vedele, da se pod tem imenom krije Gjur Lončar, ki je bil zadnje čase opažen v Zagrebu. Za to so agenti, ki so vedeli, da je bil Lončar v zvezi s Kovačičem, tega hitro strogo nadzorovali. In res je prišel v sredo zvečer Lončar v Kovačičev lokal. Takoj za njim je vdril detektiv Golob. Med obema je nastala nava borba na življenje in smrt, tekmo katero je bil Lončar ustreljen. Tako je zloglasni ropar žalostno končal.

—g Ogrone orglje izdelujejo pri znani tvrdki Steinfeyer v Oettingenu na Svab. skem. Namenjene so za stolno cerkev v Pasavi. Nove orglje imajo 5 manualov, 170 registrov in 1400 piščalk. Najbrže bodo to največje orglje na svetu.

—g Italijanski narednik. Pri drugem al. pinskiem polku v Cuneu je služil Gaudenzio Martinotti kot maršal. Pri polku se je obnašal tako, da nas spominja na mo. gočne gospode »feldvebelne« iz avstrijskih časov. Pa tudi polkovnik mu je vse zaupal. Martinotti je začel zaupanje zlo. rabljati in ponarejati odpustnice za voja. ke ter dovoljenja za dopuste. Samo da njega se je moral obrniti vojak ali kdo njegovih svojcev, seveda z hrami, pa je dosegel, kar je hotel. Takrat je bil nabral Martinotti tekmo časa 200.000 lir. Sedaj je obsojen na 10 let ječe.

Inspirirajte v „Slov. Narodu“!

Glavni urednik:
RASTO PUSTOSLEMSEK.
Odgovorni urednik:
VLADIMIR KAPUS

Originalne (prave) potrebščine fixat in preservat za Opalograph dobite edino le pri **L. Baraga**, Selenburgova ulica števil. 6. Telefon št. 987

Iščemo akordante

— kavicjo za lomljenje kamena in sodra iz naših kamenolomov, v katerih se najajo drobila in kompresorji. Dela se vse leto in zaposlenih je večje število delavcev. Ponudbe samo od prvovrstnih podjetnikov se naj pošljejo pod: Industrijski organizirani kamenolomi na oglasni zavod Schmoika, Novi Sad, Futsoska 2. 1071

Smodnik se zopet dobi!

FR. STUPICA,
LJUBLJANA, Gosposvetska 1
Traverze in drugo železo.
Najboljši Portland cement
— Poljedelski stroji. —
Jermen. 1053

Inkaso terjatev,
menic in čekov
izvršuje točno in naj-
ugodnejše

dr. Ivan Černe
Gospodarska pisarna
Ljubljana, Miklošičeva 6/1
6302

Zahtevate
vedno in po-
vodno **„VINO
BERMET,
OEMIC“** na-
pravljen po
polnoma teh-
nično s pra-
vimi dalmat-
inskim v. st.
zaradi česar
nadkriljuje
vsa italijan-
ski vermet
Izkoristite
Za reklamo
posilimo po
povratu 4
originalne ste-
kenke po en
liter vina Ber-
met belega,
temnega ali
mešanega na
zahtevo za
samo Din 150 franko na dom. Pi-
šite še danes na firmo
„SLAVIJA“ prva trgovica
likera, sirupa i dezert. vina
M. Gemic, Split.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v
posredovanju in social-
no namene oblikujejo,
vsaka beseda 50 par.
Najmanjši znesek Din 5.

Zenitve, dopisovanje
ter oglaševanje strogo
skupnega značaja, vsaka
beseda Din 1.—
Najmanjši znesek Din 10

Službe

Jedna velika bosanska
tvornica traja za odmah
jednog mladje potpuno
spremnog

olovopajaca

(Bleilöter). — Prednost
imaju neoženjeni. Držav-
ljanstvo SHS uvjet. — Po-
nude slati na upravo „SL
Naroda“ pod „P. S. 36
1138a.

Stanovanja

Elegantno sobo

išče distingviran gospod,
ki je 2—3krat tedensko v
Ljubljani. — Predpogoj:
strogo diskreten separi-
ran vhod iz stopnišča. —
Visoka nagrada ev. po-
sredovalcu. — Ponudbe
pod „Takoj/1115“ na upr.
„Slov. Naroda“

Soba

z električno razsvetljavo
se takoj odda solidnemu
gospodu v vili poleg Na-
rodnega doma. — Poizve
se: Puharjeva (Kotljevska
ulica) 12, pritličje (med
14. n 14. uro). 1141

Pont

Zastoj

se nauči strojnega plete-
nja, kdor kupi skoro nov
stroj po zelo ugodni ceni.
— Naslov pove upravo
„SL. Naroda“ 1110

Prodajam

damske modne in tudi
druge vrste stannike ter
sprejemam stare v pre-
novljenje — v tržnih dne-
vih — na Sv. Jakoba trgu
v Ljubljani. — Valentin
Maček, tovarnar v Domu
žalah 124. 1136

Več pletilnih strojev

se prodajo. — Poizve se pri
C. Vidovič, Studenčeva
ul. 11/1, levo. 1143

Kupim

Za srebrne krone,
dolarje, zlatnike in vred-
nostne papirje — se pla-
čuje najvišje cene. Cenj.
ponudbe pod Srebro/1032
na upravo „SL. Naroda“.

Razno

Ivan Magdič,
krojač, Ljubljana, Gle-
dališča ulica 7 — se pri-
poroča za spomladno se-
sono. 67/L

Predtiskanje

ročnih del najmodernejših
vzorcev po izvanred-
no nizkih cenah. — Pred-
škofijo 1/L. 61/L

Najceneje

se podpletajo raznovrstne
nogavice. — Pred Škofi-
jo 1/L. 60/L

Otroški vozički

sportni in luksuzni, po naj-
nižji ceni in največje za-
loga. Prodaja na obroke,
ceniki franko. — Tribuna,
F. B. L., tovarna dvokoles
in otroških vozičkov, Ljub-
ljana, Karlovska c. 1. 65/L

»Gon«

nov preizkušen in edino
siguren lek proti kapa-
vici (triper) ter zastare-
lemu (kroničnemu) tri-
perju ter vnetju mehur-
ja. Za popolno ozdrav-
ljenje treba šest lončkov
Vsak lonček z navodilom
stane 45 Din. — Proizva-
la in po pošti razpošilja
tudi na zdravniški pred-
pis lekarna Penič, Zapr-
prešič, Hrvatska. 99/L

Vsakovrstne naslove

dobite pri »POSREDO-
VALCU«, Ljubljana, Sv.
Petra cesta 23. 16/L

»Abadie«

cigaretni papir zopet
stano na zalogi! — A.
Lampret, Krekov trg 10.
84/L

Dopisovanje

Zenitna ponudba.

32 let star orožnik (Slo-
venec), kateri služi v
kranjskem kraju ob morju
v bližini Sibenika, se želi
v svrhu zenitve spoznati
z gospodično od 18 do
23 let staro, katere pose-
duje po možnosti pohiš-
tvo in ima nekoliko pre-
moženja. — Cenj. po-
nudbe, če mogoče s sliko,
je poslati pod »Morska
zvezda/1137« na upravo
„SL. Naroda“.

Budimpeštanski mednarodni velesejem,

od 18. do 27. aprila 1925

ki ga priredi

Trgovsko-obrtniška zbornica v Budimpešti.

Vozne olatšave: 50% popust na vseh madžarskih železnih; 50% popust na vseh preborskih linijah; 50% popust za vožnjo po jugoslovanskih železnih; 50% pri vizumu.

Seizemke izkaznice in potasnila: **Beograd:** Dr. Goza Szilagyi. Strahinica bana 43/a. — **Split:** Ured za vozne karte (Fahrkarten-bureau). — **Skoplje:** (Ueskiib) Chambre de Commerce et d'Industrie. — **Centralni uradi:** Budapest, V., Szemere u. 6.

Darujte za „Sokolski Tabor“!

Braća Kolländer (Subotica)

preporučuju bogato skladište perja za jorgane i jas-
tuke od najjetnije do najfinije vrste. Najbolje poznata
ekspozit firma, potpuno garanciju pruža. — Brza i tačna
p osluga. 64/L

Veliko odprodajo

razne posode in vseh v železninsko stroko spa-
dajočih predmetov po znatno znižanih
cenah nudi trdka

Stanko Florjančič, - železnina -

Sv. Petra cesta 35.

Mestni pogrebni zavod.

1119

Potrji globoke žalosti naznanjamo vsem sorod-
nikom in znanem, da je naš srčnoljubljeni, dobri
sin, brat, stric in svak gospod

Rudolf Kališek

sin posestnika in gostilničarja

v ponedeljek, dne 13. t. m. po dolgi, mučni bolezni,
previden s tolažili sv. vere, mirno preminul.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v sredo, dne
15. t. m. ob 8. uri zjutraj iz hiše žalosti, Fužine
št. 1., na pokopališče v Dev. Mar. v Polju.

Fužine, dne 14. aprila 1925.

Anton in Urška Kališek, stariši.
Anton, Karl, Viktor, Mici omož. Gajdo, bratje in sestra.
in vse ostalo sorodstvo.

Brez posebnega obvestila.

1130

V globoki žalosti naznanjamo v lastnem in v imenu vseh sorod-
nikov, da je naš na vse ljubljani nepozabni, sin, brat, nečak, svak itd.

KARL HUDOVERNIG

v ponedeljek 13. t. m. po kratki mučni bolezni v 20. letu bogu-
vdano preminul.

Pogreb nepozabnega bo v sredo, dne 15. aprila ob 4. uri
popoldne iz hiše žalosti, Kotodvorska ulica 12, na pokopališče k
Sv. Krištof, kjer se truplo položi v lastno grobnico k večnemu počitku.
Sv. maše zadušnice se bodo brale v več cerkvah.

V Ljubljani, dne 14. aprila 1925.

Josip Hudovernig, oče, Jeanette Hudovernig roj. Luckmann,
mati, Dr. Josip Hudovernig, brat, Netie Kenda roj. Hudover-
nig, sestra, Annice Hudovernig roj. pl. Hollogha, svakinja,
Henrik Kenda, svak.

Trboveljska premogokopna družba v Ljub-
ljani javlja tužno vest, da je uradnik njenega centralnega ravna-
telstva, gospod

Bogdan Rasteiger

dne 11. aprila po dolgi bolezni preminul.

Pogreb pokojnika bo danes, dne 14. aprila, ob 4. uri pop. iz
mrtvašnice tuk. javne bolnice na pokopališče na Viču.

Blagega pokojnika ohranimo v dobrem in častnem spominu.

V LJUBLJANI, dne 14. aprila 1925.

1142

TALMONE ČOKOLADA

Zahtevajte jo povsod!

933

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

ustanovljena 1900

LJUBLJANA — DUNAJSKA CESTA (v lastni hiši)

PODRUZNICE:

Bratice, Celje, Črnomelj, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad,
Ptuj, Sarajevo, Split, Trst, Agencija Logatec.

Delniška glavica Din 50.000.000—

Skupne rezerve nad Din 10.000.000—

Poštni ček-račun Ljubljana 10509

Brzjav. naslov: Banka Ljubljana

Tel. števil. 261, 413, 502, 503, 504

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoča dela